

Latviešu valodas aģentūra

MĀCI UN MĀCIES LATVIEŠU VALODĀ!

SOCIĀLĀS ZINĪBAS UN VĒSTURE

4. KLAŠE

Latviešu valodas un sociālo zinību un vēstures saturs
integrēta apguve lingvistiski nevienmērīgā vidē

Metodisks līdzeklis skolotājam

MĀCI UN MĀCIES LATVIEŠU VALODĀ!

Annija Bergmane

SOCIĀLĀS ZINĪBAS UN VĒSTURE 4. KLAŠE

**Latviešu valodas un sociālo zinību un vēstures satura
integrēta apguve lingvistiski neviendabīgā vidē**

Metodisks līdzeklis skolotājam

Projekta vadītāja *Linda Krastiņa*

Māksliniece *Anita Ozoliņa*

Redaktore *Ivetta Sirica*

Makets SIA „Capital Word”

Darba autortiesības ir aizsargātas saskaņā ar Autortiesību likumu.

Darba publicēšana jebkurā drukātā vai elektroniskā formā, kopumā vai daļām, tā izdošana, izplatīšana plašsaziņas līdzekļos ir stingri aizliegta bez Latviešu valodas aģentūras rakstveida piekrišanas.

Izdevuma ISBN 978-9934-617-36-2

Izdevuma UDK 811.174`282(075)

Izdevuma autorzīme Be543

Latviešu valodas aģentūra, 2023

SATURS

Ievads	5

1. KĀ MĒRA LAIKA RITĒJUMU UN PĀRMAIŅAS TAJĀ?	7

Agrāk un tagad
Cēloņi un sekas
Cēloņi un sekas 2
Laika līnija
Kāpēc vajadzīga laika skaitīšana?
Transportlīdzekļu attīstības laika līnija
Loto – laika mērišana un pārmaiņas

2. KĀ DARBOJAS SOCIĀLĀS GRUPAS DAŽĀDOS LAIKOS?	12

Hobiji, intereses, nodarbošanās veidi
Sociālās grupas
Kas raksturo sociālās grupas?
Kas raksturo sociālās grupas? 2
Kādas ir sociālo grupu vērtības?
Sociālā grupa bērni agrāk un tagad

3. KĀ SAGLABĀT TRADĪCIJAS UN LĪDZDARBOTIES KOPIENĀ?	16

Svētku svinēšana
Svētki Latvijā
Svētku kalendārs
Kāds, kurš ...
Svētku izcelsme
Latvijas kultūras kanons

4. KĀ KĻŪT LEPNUMA VĒRTIEM KOPIENĀ? 20

Cilvēka rakstura īpašības

Cilvēka rakstura īpašību atpazīšana

Latvijas personība – Kaspars Daugaviņš

Kaspars Daugaviņš – fakti un viedokļi

Fakti un viedokļi par Latvijas Valsts prezidentu Edgaru Rinkēviču

Cilvēks, ar kuru lepojas

Ar ko es lepojos?

5. KĀ PLĀNOT UN PATĒRĒT RESURSUS SAPRĀTĪGI? 24

Vēlmes un vajadzības

Vēlmju un vajadzību apmierināšana

Naudas vēsture

Ienākumi un izdevumi

Mans budžets

Ienākumu un izdevumu veidi

PIELIKUMI 28

IEVADS

Etniski un lingvistiski neviendabīga vide ir šodienas skolas realitāte. Šo realitāti ietekmē aktualitātes mūsdienu sabiedrībā – integrācija, globalizācija un socializācija. 2023. gada 1. septembrī Latvijas skolās sākas pāreja uz vienotu izglītības sistēmu jeb mācībām valsts valodā. Tas viss prasa pārskatīt gan latviešu valodas, gan citu mācību priekšmetu apguves procesu un izvēlēties didaktiskās pieejas.

Valodu apguve, mācīšanās kompetences attīstīšana, starpdisciplināritāte – tās ir aktualitātes mūsdienu izglītībā. Valoda ir kā instruments dažādu jomu, tostarp sociālo zinību un vēstures, apguvē. Lai mācītu sociālās zinības un vēsturi latviski, jāpieņem, ka katrs skolotājs ir arī valodas skolotājs, un mācību procesā jāizmanto didaktiska pieeja – valodas un satura integrēta apguve jeb CLIL (*Content and Language Integrated Learning*). CLIL pieejas pamati meklējami starpdisciplinārajā mācīšanas teorijā, kas nodrošina jēgpilnu veidu, kā skolēni var izmantot citā jomā gūtās zināšanas. Starpdisciplinārā mācīšanās pieeja palīdz skolēniem lietot, integrēt un pārnest iegūtās zināšanas (valodā, sociālajās zinībās un vēsturē), tā veicina kritiskās domāšanas attīstību. CLIL mācību procesā ir divi vienlīdz svarīgi mērķi – valodas apguve un mācību priekšmeta satura apguve. Kurš no tiem izvirzās priekšplānā? To nosaka pedagoģiskie mērķi, konkrēto skolēnu vajadzības un valodas prasmju līmenis. Iespējams, ka mācību gada sākumā priekšplānā būs valodas apguve, bet vēlāk abi mērķi kļūs vienlīdz nozīmīgi.

Plānojot mācību procesu skolēniem ar dažādu latviešu valodas prasmi, skolotājam nepieciešams izvērtēt un apzināties:

- kādas ir skolēnu latviešu valodas prasmes, sākot mācību gadu,
- cik lielai daļai skolēnu nepieciešams atbalsts latviešu valodas apguvē,
- kā skolēni mācību priekšmetu apguvuši iepriekš – latviešu valodā, mazākumtautību valodā, bilingvāli (kurā valodā viņi ir apguvuši sociālo zinību un vēstures jēdzienus),
- kuri ir galvenie jēdzieni un frāzes katrā tematā, kas jāapgūst, lai skolēns varētu saprast jauno saturu un pats lietot sociālo zinību un vēstures jēdzienus,
- ar kādiem metodiskajiem paņēmieniem katrā tematā skolēni vienlaikus apgūs mācību saturu un latviešu valodu, kāds atbalsts būs nepieciešams,
- ar kādiem metodiskajiem paņēmieniem mācību stundā skolēni pilnveidos latviešu valodas pamatprasmes – klausīšanos un lasīšanu, rakstīšanu un runāšanu.

Ja skolēnu latviešu valodas pamatprasmes 4. klases sākumā nav pietiekamas, mācību gada sākumā jāatvēl ilgāks laiks, lai atkārtošanas posmā vingrinātos veidot teikumus, iekļaujot vienkāršākos sociālo zinību un vēstures jēdzienus, lietotu jēdzienus, raksturojot savu un ģimenes vēsturi. Tas ir nozīmīgi jebkuram skolēnam arī tad, ja skolēna dzimtā valoda ir latviešu valoda, jo prasme lietot sociālo zinību un vēstures jēdzienus ir jāmācās.

Ļoti svarīga ir skolotāja saprotaša un labvēlīga attieksme pret skolēniem. Lai skolēnu motivētu, noderēs uzslavas un pamudinājumi. Ja skolēns vēl neatceras sociālo zinību un vēstures jēdzienus, skolotājs tos var pateikt priekšā un lūgt atkārtot vai aicināt klasesbiedrus palīdzēt. Ja skolēns sniedz atbildi savā dzimtajā valodā, skolotājam ieteicams to atkārtot latviešu valodā vai lūgt klasesbiedriem to pašu atbildi sniegt latviešu valodā.

CLIL principi ir mācīšanās aktīvā darbībā un saziņā. Mācību procesā izmantojamās daudzveidīgas, uz sadarbību vērstas metodes visu valodas pamatprasmju (klausīšanās, runāšanas, lasīšanas, rakstīšanas) pilnveidei. Šāda pieeja nodrošina vidi efektīvākam mācību procesam, skolēni ir vairāk iesaistīti un motivēti. Lai pilnveidotu klausīšanās un runāšanas prasmes, ieteicams organizēt pāru vai grupu darbu. Lai skolēni spētu uzdot jautājumus, atbildēt un stāstīt, ieteicams piedāvāt nepabeigtos teikumus, izmantojamās frāzes, teikumu paraugus. Runāšanas prasme jānostiprina un jāpilnveido arī tiem skolēniem, kuru dzimtā valoda ir latviešu, tāpēc skolotājam jāprasa atbildes pilnos teikumus, jāmača stāstīt, lietojot precīzus jēdzienus, un komentēt savas mācību darbības. Skolēni apgūst vairāk, ja valodas prasmes tiek izmantotas, lai pēfītu, aprakstītu un runātu par tām lietām, ko viņi mācās.

Katrā tematā ir iekļautas atgādnēs. Tās ieteicams izdrukāt un dot skolēniem, lai viņi vienmēr varētu tajās ieskatīties. Ieteicams arī atgādnēs palielināt un izvietot pie klases sienas. Atgādnēs iekļauti katram tematam būtiskākie jēdzieni un teorētiskā informācija.

Metodiskajā materiālā „Māci un mācies latviešu valodā! Sociālās zinības un vēsture. 4. klase” piedāvāti daudzveidīgi metodisko paņēmienu apraksti katram tematam sociālo zinību un vēstures mācību satura un

latviešu valodas integrētai apguvei. Piedāvātie uzdevumi iekļaujami gan stundas sākumā, gan galvenajā daļā, apgūstot jauno mācību saturu vai vingrinoties, gan noslēgumā, lai skolēni varētu demonstrēt savu sniegumu. Metodiskie komentāri un mācību līdzeklis veidoti un sakārtoti atbilstoši sociālo zinību un vēstures mācību priekšmeta programmas parauga 4. klases tematiem. Mācību priekšmeta programmas paraugs pieejams [ŠEIT](#).

Vairāk par CLIL pieeju lasiet Latviešu valodas aģentūras (LVA) izdevumos:

1. *CLIL jeb satura un valodas integrēta apguve. Izglītības paradigmas maiņa*. Populārzinātnisku rakstu krājums. Atb. red. S. Lazdiņa. Rīga : LVA, 2015;
2. *CLIL jeb mācību satura un valodas integrēta apguve: ietvari, pieredze, izaicinājumi*. Populārzinātnisku rakstu krājums. Atb. red. M. Burima. Rīga : LVA, 2019.

1. TEMATS. KĀ MĒRA LAIKA RITĒJUMU UN PĀRMAIŅAS TAJĀ?

Temata apguvi ieteicams sākt ar skolēnu valodas prasmju un vēsturiskās izpratnes diagnosticēšanu, resp., noteikt, vai skolēni saprot, ka vēsturi skata no senākajiem notikumiem uz jaunākajiem, un vai skolēni prot sarindot notikumus (piemēram, savas dzīves) secībā no senākā uz jaunāko.

► AGRĀK UN TAGAD

Apgūstamais vārdu krājums: pārmaiņas, atšķirības, senākais, jaunākais, kādreiz, agrāk, tagad

Valoddarbības veidi: runāšana

Darba gaita

Lai labāk izprastu cēloņu un sekų mijiedarbību, tematu ieteicams sākt ar atšķirību meklēšanu attēlos / fotogrāfijās, kur atspoguļotas gan pārmaiņas dažādās vietās, gan cilvēku ikdienā. Ieteicams izmantot skolēniem zināmu vietu attēlus, piemēram, savas pilsētas vai skolas attēlus.

Apraksti un attēli / fotogrāfijas

- 1) Šaltāne, A., Pelcmane, I. *Izziņas materiālu komplekts: Latvija laikā un telpā. Pilsētas*. Pieejams: [ŠEIT](#)
- 2) Latvijas Nacionālā bibliotēka. *Zudusī Latvija*. Pieejams: [ŠEIT](#)
- 3) *Gadsimta albums*. Pieejams: [ŠEIT](#)
- 4) Tūrisma gids. *Ceļojums laikā: zīmīgas vietas toreiz un tagad*. Pieejams: [ŠEIT](#)
- 5) Tūrisma gids. *Toreiz un tagad: kā mainījusies Latvija 100 gadu laikā*. Pieejams: [ŠEIT](#)

Skolotājs sagatavo attēlus / fotogrāfijas un izdala skolēniem. Skolēni strādā patstāvīgi – vēro attēlus / fotogrāfijas, nosaka, kas tajos ir līdzīgs, un pasvīturo līdzīgo, tad nosaka, kas tajos atšķirīgs, un apvelk atšķirīgo. Pēc tam stāsta par konstatētajām atšķirībām un līdzībām. Skolēni var izmantot nepabeigtos teikumus, ko skolotājs demonstrē klasē.

Nepabeigto teikumu piemēri

Salīdzinot abus attēlus, es ievēroju ...

Senākajā fotogrāfijā es redzu ...

Jaunākajā fotogrāfijā es redzu ...

Viena no atšķirībām ir ...

Cita atšķirība ir ...

Abos attēlos līdzīgs ir ...

Salīdzinot attēlus, man liekas, ka kādreiz cilvēki ...

Salīdzinot fotogrāfijas, es redzu, ka atšķiras ...

► CĒĻŅI UN SEKAS (2. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: vēstures notikumi, cēloņi, sekas, īstermiņa sekas, ilgtermiņa sekas

Valoddarbības veidi: lasīšana, rakstīšana, klausīšanās, runāšana

Darba gaita

Skolotājs iepazīstina skolēnus ar atgādni „Cēloņi un sekas” (1. pielikums), kurā, izmantojot vēsturiskus faktus par Latvijas valsts izveidošanu, tiek skaidroti jēdzieni *cēloņi* un *sekas* un nostiprināta izpratne par tiem.

Katrs skolēns saņem darba lapu (2. pielikums) un 1. un 2. uzdevumu veic patstāvīgi – 1. uzdevumā savieno ikdienišķus cēloņus ar sekām, 2. uzdevumā izdomā un raksta vienu cēloni un tam atbilstošas sekas.

3. uzdevumā skolēni strādā pāros – salīdzina 1. uzdevuma atbildes un lasa viens otram 2. uzdevumā uzrakstīto.

Varianti. 1. uzdevumā dotos cēloņus un sekas var izgriezt un sagatavot kartītes. Skolēni strādā pāros vai grupās. Katra grupa saņem kartīšu komplektu un kartītes grupē uz galda.

► CĒĻŅI UN SEKAS 2 (3. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: vēstures notikumi, cēloņi, sekas, īstermiņa sekas, ilgtermiņa sekas

Valoddarbības veidi: lasīšana, klausīšanās, runāšana

Darba gaita

Pievēršoties cēloņiem un sekām vēsturē, izspēlē spēli.

Spēlē ir iekļautas 20 kartītes (3. pielikums) – 10 cēloņu kartītes un 10 seku kartītes, ko izdrukā un izgriež (var arī ielaminēt atkārtotai lietošanai).

Spēli ir paredzēts spēlēt 20 skolēniem; ja ir vairāk nekā 20 skolēnu, skolotājs atbilstoši skolēnu skaitam sagatavo vairāk kartīšu.

Katrs skolēns saņem vienu kartīti – cēloni vai sekas. Cēloņi un sekas formulēti tā, lai skolēniem demonstrētu, ka, piemēram, izgudrojums var būt gan cēlonis, gan sekas.

Skolēni meklē savai kartītei otro pusi – ja uz kartītes ir minēts cēlonis, meklē kartīti, kurā ir nosauktas cēlonim atbilstošas sekas, un otrādi. Klasesbiedri cits citam lasa, kas rakstīts viņu kartītēs, un spriež, vai veidojas pareizs cēloņa un seku pāris. Ja veidojas pareizs pāris, abi skolēni pārrunā, kuram kartītē ir minēts cēlonis, kuram – sekas.

Spēli spēlē tik ilgi, kamēr visi skolēni ir atraduši savai kartītei atbilstošu otro pusi.

► LAIKA LĪNIJA (4. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: laika līnija, vissenākais, visjaunākais, pirms mūsu ēras (p.m.ē.), mūsu ērā (m.ē.), hronoloģiska secība, tagad, agrāk, senāk, drīz, vakar, rīt, pagājušajā gadā, nākamajā gadā

Valoddarbības veidi: lasīšana, klausīšanās, runāšana

Darba gaita

Ja nepieciešams, skolotājs katram skolēnam sagatavo atgādni par laika līniju (5. pielikums) un laika mērvienībām (6. pielikums) vai šīs atgādnis izvieto klasē.

Uzdevums palīdz skolēniem izprast, kā notikumus attēlo uz laika līnijas, kur novieto senākos notikumus un kur – jaunākos, kā arī apgūt jēdzienus, kas saistīti ar laika līniju (laikposmus).

Katrs skolēns saņem darba lapu (4. pielikums) un 1. uzdevumu veic patstāvīgi – izpēta laika līniju un tajā attēloto informāciju par pulksteņu attīstību. Tad visi kopīgi noskaidro laika līnijā attēlotos laikposmus. Skolotājs aicina pievērst uzmanību tam, kāda informācija par notikumu ir redzama laika līnijā:

- notikuma laiks (vismaz gads; ja zināms, tad arī datums);
- notikuma nosaukums;
- notikuma apraksts;
- secība no senākā uz jaunāko – jāuzsver, ka tā ir hronoloģiska secība;
- tie notikumi, kuriem pie gada ir p.m.ē., atrodas pa kreisi no 0. gada;
- 0. gads jeb m.ē. sākums.

Pēc tam skolēni strādā pāros – stāsta viens otram par pulksteņu attīstību, izmantojot nepabeigtos teikumus.

Nepabeigto teikumu piemēri

Vissenākais pulkstenis ir ...

Visjaunākais pulkstenis ir ...

Es uzzināju, ka laika gaitā pulksteņi ir palikuši ...

Kādreiz pulksteņus izmantoja, lai ... Tagad pulksteņus izmanto, lai ...

Visprecīzākais pulkstenis ir ..., jo ...

Mani pārsteidza, ka ...

Es uzzināju, ka ...

Ieteikums. Ja skolēniem laika līnijas izprašana ar pulksteņu vēsturi sagādā grūtības, viņi var veidot laika līniju par nozīmīgākajiem notikumiem savā dzīvē, sakārtojot tos hronoloģiskā secībā. Veicot uzdevumu, skolēni labāk apgūst vārdu un vārdu savienojumu *tagad, agrāk, senāk, drīz, vakar, rīt, pagājušajā gadā, nākamajā gadā* lietošanu.

► KĀPĒC VAJADZĪGA LAIKA SKAITĪŠANA? (7. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: lauksaimnieks, priesteris, rakstvedis, arhitekts, astronoms, laika mērīšana, laika skaitīšana

Valoddarbības veidi: lasīšana, runāšana, klausīšanās

Darba gaita

Uzdevumā ir iekļautas piecas lomu kartītes (7. pielikums), ko izdrukā un izgriež (var arī ielaminēt atkārtotai lietošanai). Skolotājs kartītes pavairo atbilstoši skolēnu skaitam.

Lai skolēni labāk izprastu savu lomu, pirms uzdevuma ieteicams īsi sniegt informāciju par Seno Ēģipti, kur darbojās aprakstītās personas.

Lomu apraksti

Nebets. Nebets ir lauksaimnieks, kurš dzīvo Ēģiptē. Viņš audzē pārtiku pie Nīlas krastiem. Nebetam ir jāzina precīzs laiks, kad iesēt sēklas, lai paspētu to izdarīt pirms ikgadējiem Nīlas plūdiem.

Isis. Isis ir priesteris un strādā templī. Viņš veic reliģiskus rituālus un ceremonijas. Viņam rituāli ir jāveic agri no rīta, lai sveiktu sauli, tāpēc viņš mācās vērot debesis, lai noteiktu laiku.

Ptarmoss. Ptarmoss ir rakstvedis, kura uzdevums ir pierakstīt svarīgākos notikumus. Lai viss tiktu precīzi pierakstīts, Ptarmosam ir jāzina, kad notiek katrs pasākums.

Imhoteps. Imhoteps ir arhitekts, viņa uzdevums ir izplānot tempļu un pieminekļu būvi. Katrs templis ir jāuzceļ noteiktajā laikā, tāpēc Imhotepam ir jāsaprot, cik daudz laika vajag katram celšanas posmam un vai celtniecības darbi tiks pabeigti laikā.

Neferu. Neferu ir astronoms, kurš pēta debess ķermeņu – zvaigžņu, Mēness, Saules – kustību. Pētot debess ķermeņus, viņš mēģina noteikt, kad būs Nīlas plūdi, kad veikt reliģiskos rituālus un kad doties tālos braucienos.

Skolotājs sadala lomas – katrs skolēns saņem kartīti ar lomas aprakstu. Skolēni veido lomu grupas un izrunā jautājumus par laiku.

Kā laika mērīšana palīdzētu konkrētās lomas ikdienas darbā?

Vai konkrētās lomas ikdienā ir kādi notikumi, kuros ir nepieciešams precīzi zināt laiku? Cik precīzi?

Kā laika skaitīšana uzlabotu konkrētās lomas saskarsmi ar citiem?

Noslēgumā kopīgi secina, kāpēc ir svarīgi mērīt laiku.

► TRANSPORTLĪDZEKĻU IZGUDROŠANAS LAIKA LĪNIJA (8. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: laika līnija, vissenākais, visjaunākais, pirms mūsu ēras (p.m.ē.), mūsu ērā (m.ē.), pagātne, tagadne, tagad, pašreiz, rati, vilciens, automašīna, lidmašīna, kosmosa kuģis

Valoddarbības veidi: lasīšana, rakstīšana, runāšana

Darba gaita

Uzdevums nostiprina zināšanas par laika līniju.

Katrs skolēns saņem darba lapu (8. pielikums) un 1. uzdevumu veic patstāvīgi. Skolēni izveido laika līniju par transportlīdzekļu izgudrošanu: iepazīstas ar doto informāciju, uz laika līnijas raksta katra transportlīdzekļa izgudrošanas laiku hronoloģiskā secībā un tā nosaukumu, izgriež un līmē uz laika līnijas atbilstošos transportlīdzekļus, raksta laika līnijā laikposmus.

Ja nepieciešams, izmanto atgādni (5. pielikums).

Pēc laika līnijas izveidošanas skolēni strādā pāros – viens otram stāsta par transportlīdzekļu attīstību, izmantojot nepabeigtos teikumus.

Nepabeigto teikumu piemēri

Vissenākais transportlīdzeklis ir ... .

Visjaunākais transportlīdzeklis ir ... .

Es redzu, ka laika gaitā transportlīdzekļi ir palikuši ... .

Lai pārvietotos, pagātnē izmantoja ... . Tagad visbiežāk izmanto ..., jo ... .

Visērtākais transportlīdzeklis ir ..., jo ... .

Mani pārsteidza, ka ... .

Es uzzināju, ka ... .

Pirms mūsu ēras izgudroja ... .

20. gadsimtā izgudroja ... .

► LOTO – LAIKA MĒRĪŠANA UN PĀRMAIŅAS (9. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: pagātne, tagadne, mēnesis, gads, gadsimts, gadu tūkstotis, saules pulkstenis, viedpulkstenis, hronoloģiska secība, laika līnija, cēlonis, sekas

Valoddarbības veidi: rakstīšana, klausīšanās

Darba gaita

Katrs skolēns saņem darba lapu (9. pielikums) un uzdevumus veic patstāvīgi – no dotajiem vārdiem un vārdu savienojumiem (jēdzieniem) izvēlas un loto kartītē ieraksta deviņus. Skolotājs pēc nejaušības principa izvēlas un lasa doto jēdzienu skaidrojumus. Skolēni klausās skaidrojumus, ja dzird tā jēdziena, kurš ir loto kartītē, skaidrojumu, apvelk to. Ja apvilkti visi deviņi jēdzieni, skolēns sauc: „Bingo!”, un spēle beidzas.

Klausīšanās teksts – jēdzienu skaidrojumi

Pagātne – laika posms, kas bijis pirms šī brīža.

Tagadne – laika posms, kas ir tagad / pašreiz.

Mēnesis – 30 dienas.

Gads – 365 dienas.

Gadsimts – 100 gadi.

Gadu tūkstotis – 1000 gadi.

Saules pulkstenis – senākais pulksteņa veids.

Viedpulkstenis – populārs pulksteņa veids mūsdienās.

Hronoloģiska secība – notikumu secība no senākā uz jaunāko.

Laika līnija – līnija, uz kuras atzīmē notikumus no senākā uz jaunāko.

Cēlonis – tas, kāpēc kaut kas ir noticis.

Sekas – tas, kas ir mainījies pēc notikuma.

2. TEMATS. KĀ DARBOJAS SOCIĀLĀS GRUPAS DAŽĀDOS LAIKOS?

Temata apguvi ieteicams sākt ar izpratnes veidošanu par jēdzienu *sociālās grupas*.

► HOBIJI, INTERESES, NODARBOŠANĀS VEIDI (10. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: hobijs, intereses, nodarbošanās veidi, vārdi, kas saistīti ar hobijiem un nodarbošanās veidiem

Valoddarbības veidi: runāšana, lasīšana, klausīšanās

Darba gaita

1. variants

Lai skolēniem veidotos sasaiste ar vēlāk tematā apgūstamajiem jēdzieniem, tematu ieteicams sākt ar uzdevumu, kurā skolēni nosauc, ko viņiem patīk darīt brīvajā laikā. Skolēni stāsta, izmantojot nepabeigtos teikumus: „Mans hobijs ir ...”, „Manas intereses ir ...”, „Es nodarbojos ...”

Pirms tam skolotājs demonstrē atgādni (10. pielikums). Atgādnē vārdi un vārdu savienojumu neatkarīgie komponenti ir norādīti nominatīvā. Ja tie tiek iesaistīti teikumos „Mans hobijs ir ...”, „Manas intereses ir ...”, tos lieto nominatīvā. Ja vārdi un vārdu savienojumi tiek iesaistīti teikumā „Es nodarbojos ...”, vārdus un vārdu savienojumu neatkarīgos komponentus lieto instrumentālī, resp., vārda galotne mainās uz -u, piemēram, ar **makšķerēšanu** un instrumenta spēlēšanu. Lai mācītos vārdus un vārdu savienojumus lietot abos locījumos, skolēnus var aicināt iesaistīt vārdus un vārdu savienojumus dažādās teikuma konstrukcijās.

Piemērs

Mans hobijs ir sports (kas?). Es nodarbojos ar futbolu (ar ko?).

Mans hobijs ir ielu vingrošana (kas?). Es nodarbojos ar ielu vingrošanu (ar ko?).

2. variants

Lai nostiprinātu vai papildinātu vārdu krājumu par hobijiem un nodarbošanos, skolēni izveido digitālu aptauju, tajā iekļaujot atgādnē minētos vārdus un vārdu savienojumus un atbildi „Cits variants”. Skolēni aizpilda aptauju, norādot savu hobiiju. Pēc aptaujas skolotājs demonstrē atbilžu sadalījumu. Tad skolēni veido teikumus, izmantojot, piemēram, nepabeigtos teikumus.

Nepabeigto teikumu piemēri

Mūsu klasē populārākais hobijs ir ... .

Mūsu klasē tikai viens skolēns nodarbojas ar ... .

Es uzzināju, ka kāds mūsu klasē nodarbojas ar ... .

Mani pārsteidza, ka kāds nodarbojas ar ... .

► SOCIĀLĀS GRUPAS

Apgūstamais vārdu krājums: sociālās grupas, vērtības

Valoddarbības veidi: rakstīšana, klausīšanās

Darba gaita

Lai izprastu jēdzienu *sociālās grupas*, skolēni pēc parauga izveido tabulu (ar pulksteņa laikiem vai sadaļām „No rīta”, „Pa dienu”, „Pēcpusdienā”, „Vakarā”) un, balstoties uz savu dienas režīmu, pieraksta, kādus cilvēkus katrā dienas daļā satiek.

Piemērs

Laiks	Ko es daru?	Ko es satieku?	Kā vienā vārdā var nosaukt satiktos cilvēkus?
	Ceļos	Māsu Brāli Mammu Tēti	
	Ēdu brokastis	Ģimeni	
	Mācos skolā	Klasesbiedrus Skolotāju Klases audzinātāju Skolasbiedrus	
	Starpbrīžos spēlējos	Klasesbiedrus Draugus Skolasbiedrus	
	Eju uz basketbola treniņu	Komandas biedrus Treneri	
	Ēdu vakariņas	Ģimeni	

Pēc uzdevuma izpildes skolēni secina, ka noteiktos laikos viņi satiek cilvēkus, kam ir līdzīgas intereses, nodarbošanās, sociālais stāvoklis un šie cilvēki veido sociālās grupas.

Pamatojoties uz secinājumu, skolēni domu kartē ieraksta, kuras no dotajām ir sociālās grupas:

skola, skolēni, Anna, dejotāji, bērni, koks, basketbols, hokejisti, ģimene, baznīca, uzņēmēji, deju grupas dejotāji, vēsture, draugi

Variants. Skolotājs sauc vārdus (skola, skolēni, Anna u. c. iepriekšminētos vārdus), skolēni nosaka, vai tā ir vai nav sociālā grupa, sīganlizējot ar ikšķiem – pacelts ikšķis nozīmē, ka tā ir sociālā grupa. Pēc tam kopīgi veido domu karti „Sociālās grupas”.

► KAS RAKSTURO SOCIĀLĀS GRUPAS? (11. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: dažādas sociālās grupas (ģimene, klasesbiedri, sporta komanda, draugi, pulciņa dalībnieki, darbinieki)

Valoddarbības veidi: runāšana, klausīšanās

Darba gaita

Uzdevums palīdz noskaidrot katrai sociālajai grupai raksturīgo.

Uzdevumā ir iekļautas 6 kartītes (11. pielikums), ko izdrukā un izgriež (var arī ielaminēt atkārtotai lietošanai).

Skolēni strādā grupās. Katra grupa saņem vienu kartīti, pēta to, nosaka, kas tā ir par grupu un ko no attēla var uzzināt par šo sociālo grupu. Lai noteiktu sociālo grupu, skolotājs mudina skolēnus domāt par interesēm, izskatu un citām kopīgām pazīmēm. Pēc tam, kad grupa ir secinājusi, ko var uzzināt no attēla, prezentē atbildes citām grupām.

► KAS RAKSTURO SOCIĀLĀS GRUPAS? 2 (12. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: dažādas sociālās grupas (ģimene, klasesbiedri, sporta komanda, draugi, pulciņa dalībnieki, darbinieki)

Valoddarbības veidi: lasīšana, runāšana, klausīšanās

Darba gaita

Uzdevumā ir iekļautas 6 kartītes ar aprakstiem (12. pielikums), ko izdrukā un izgriež (var arī ielaminēt atkārtotai lietošanai).

Skolēni strādā grupās. Katra grupa saņem vienu kartīti ar vienas sociālās grupas aprakstu un attēlu. Skolēni iepazīstas ar aprakstu, ilustrē šo sociālo grupu, piemēram, uz A4 lapas. Pēc tam grupa prezentē klasesbiedriem savu attēlu, un klasesbiedri min, kāda sociālā grupa ir attēlota.

Variants. Kāds no skolēniem lasa aprakstu, bet nenosauc sociālās grupas nosaukumu. Pārējie klausās un min, kāda sociālā grupa ir raksturota.

► KĀDAS IR SOCIĀLO GRUPU VĒRTĪBAS? (13. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: sociālās grupas, vērtības, atbalsts, atbildība, centība, drosmē, godīgums, gudrība, laipnība, līdzietība, sadarbība, savaldība

Valoddarbības veidi: lasīšana, runāšana, klausīšanās, rakstīšana

Darba gaita

Uzdevumi palīdz skolēniem noskaidrot, ka katru sociālo grupu vieno ne tikai redzamas līdzības, bet arī līdzīgas vērtības.

Katrs skolēns saņem darba lapu (13. pielikums).

1. uzdevumā skolēns iepazīstas ar dotajām sociālo grupu vērtībām (ja nesaprot kādu vārdu, jautā skolotājam).
2. uzdevumā savieno dotās vērtības ar atbilstošo darbības aprakstu. Atbildes pārrunā klasē, salīdzina.
3. uzdevumā skolēns apskata sociālo grupu attēlus, raksta sociālo grupu nosaukumus. Katrai sociālajai grupai raksta trīs, viņaprāt, svarīgākās vērtības.
4. uzdevumā skolēni strādā pāros, salīdzina un pamato 3. uzdevuma atbildes.

► SOCIĀLĀ GRUPA BĒRNI AGRĀK UN TAGAD (14. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: agrāk, tagad, pienākumi, vērtības

Valoddarbības veidi: lasīšana, runāšana, klausīšanās, rakstīšana

Darba gaita

Uzdevumi palīdz izprast, kā var raksturot sociālās grupas bērni darbus, pienākumus un vērtības dažādos laika posmos.

Katrs skolēns saņem darba lapu ar vienu no tekstiem (14. pielikums, 1. lapa, 2. lapa vai 3. lapa).

1. uzdevumu skolēni veic patstāvīgi – lasa tekstu, iekrāso tekstā to, kas raksturo bērna dzīvi konkrētajā laika posmā – pienākumus, izskatu, vērtības u. c.
2. uzdevumā skolēni pārraksta doto tekstu pirmajā personā, atbilstoši lokot vietniekvārdu *es* un darbības vārdus, lai nostiprinātu prasmi lietot darbības vārdus un izprastu personu lietojumu, piemēram, *Princese dzīvoja pili Vācijā*. → *Es dzīvoju pili Vācijā*.

Ieteikums. Kad skolēni veikuši uzdevumus darba lapā, darbu var turpināt, strādājot grupās (3–6 skolēni) – tā, lai katrā grupā ir vismaz viens skolēns, kurš lasījis 14. pielikuma 1. lapu, 2. lapu un 3. lapu. Skolēni lasa savu uzrakstīto tekstu grupas biedriem. Kad visi grupas biedri ir nolasījuši savu tekstu, grupa veido trīskāršo Venna diagrammu vai citā veidā salīdzina bērniņu trīs laika posmos un sociālajās vidēs. Lai varētu veikt sociālās grupas salīdzinājumu, skolotājs mudina domāt par interesēm, izskatu, pienākumiem u. tml.

Citi izmantojamie resursi

Rocēna, I., Burāne, K. u. c. *Vērtības. Skolēna grāmata*. Rīga : Filosofiskās izglītības centrs, 2002. Pieejams: [ŠEIT](#)

3. TEMATS. KĀ SAGLABĀT TRADĪCIJAS UN LĪDZDARBOTIES KOPIENĀ?

Temata apguvi ieteicams sākt ar jēdziena *svētki* atkārtošanu.

► SVĒTKU SVINĒŠANA

Apgūstamais vārdu krājums: vārdi, kas saistīti ar apskatāmajiem svētkiem un to tradīcijām

Valoddarbības veidi: lasīšana, rakstīšana

Darba gaita

Skolotājs izvēlas kādus svētkus, kurus skolēni zina, piemēram, Ziemassvētkus (var izvēlēties arī citus svētkus). Skolēni meklē informāciju par Ziemassvētkiem (vai citiem izvēlētajiem svētkiem), tad salīdzina sev zināmās Ziemassvētku (vai citu svētku) tradīcijas un atrastajā informācijā aprakstītās tradīcijas. Pārrunā klasē.

Pēc tam skolēni lasa aprakstu par Ziemassvētkiem (vai citiem svētkiem), ko skolotājs demonstrē uz interaktīvās tāfeles. Pēc teksta izlasīšanas pārrunā, vai visi vārdi tekstā ir saprotami. Ja ir nesaprotami vārdi, noskaidro to nozīmi.

Lasāmais teksts par Ziemassvētkiem

Ziemassvētki ir gadskārtu svētki, ko cilvēki Latvijā svin ar ģimeni un tuviem draugiem. Viena no svarīgākajām tradīcijām ir Ziemassvētku eglis rotāšana. Eglītē iekar dažādus rotājumus un ieliek svecītes. Zem eglītes liek dāvanas. Bērni tic, ka dāvanas atnes Ziemassvētku vecītis.

Ziemassvētkus sāk svinēt 24. decembrī – Ziemassvētku vakarā. Tad parasti ģimenes sanāk kopā un ēd svētku mielastu. Ziemassvētkos bieži ēd sutinātus kāpostus, kartupeļus ar karbonādi un zirņus. Ziemassvētkos cep piparkūkas. Pēc svētku mielasta cilvēki apmainās ar dāvanām, atver tās.

Gan 24., gan 25. decembrī daudzi apmeklē dievkalpojumus baznīcā. Tā kā Ziemassvētkus svin ziemā, daudzi svētku laikā izbauda arī ziemas priekus – slido, brauc ar ragaviņām un ceļ sniegavīrus.

Skolēni apdomā, kā viņi svin Ziemassvētkus. Izveido Venna diagrammu, norādot, kas ir kopīgs un atšķirīgs Ziemassvētku svinēšanā ģimenē un lasītajā tekstā. Ja nepieciešams, skolotājs var skolēniem uzdot jautājumus.

Piemērs

Kad tava ģimene svin Ziemassvētkus?

Ar ko kopā tava ģimene svin Ziemassvētkus?

Ko Ziemassvētkos ēd tava ģimene?

Vai jūs dāvināt cits citam dāvanas?

Ko tava ģimene vēl dara svētkos?

► SVĒTKI LATVIJĀ (15. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: Jaungada diena, Mārtiņdiena, ķekatas, Mātes diena, neatkarība, neatkarīga valsts, Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas diena, Ziemassvētki, Līgo diena, Jāņu diena, saulgrieži, mielasts, Lāčplēša diena, Lieldienas, Latvijas Republikas Proklamēšanas diena, Halovīns, Darba svētki, Latvijas Republikas Satversmes sapulces sasaukšanas diena

Valoddarbības veidi: lasīšana, klausīšanās, rakstīšana

Darba gaita

Skolēni iepazīstas ar dažādiem svētkiem, ko svin Latvijā, – ar gadskārtu, nacionālajiem un starptautiskajiem svētkiem.

Katrs skolēns saņem darba lapu (15. pielikums) un darbu veic patstāvīgi – lasa svētku aprakstus, zīmē atbilstošus attēlus un sarindo svētkus secībā, kā tos svin, sākot no janvāra. Pēc tam skolēni uzdevumus pārrunā klasē.

► SVĒTKU KALENDĀRS (16. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: Jaungada diena, Mārtiņdiena, ķekatas, Mātes diena, neatkarība, neatkarīga valsts, Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas diena, Ziemassvētki, Līgo diena, Jāņu diena, saulgrieži, mielasts, Lāčplēša diena, Lieldienas, Latvijas Republikas Proklamēšanas diena, Halovīns, Darba svētki, Latvijas Republikas Satversmes sapulces sasaukšanas diena

Valoddarbības veidi: lasīšana, klausīšanās, rakstīšana

Darba gaita

1. variants

Katrs skolēns saņem darba lapu ar svētku kalendāru (16. pielikums) un darbu veic patstāvīgi. Skolēni raksta svētku kalendārā datumus un atbilstošus svētku nosaukumus kalendārā secībā, sākot no janvāra. Katram mēnesim atbilst viena iedaļa. Ja kādā mēnesī vēlas rakstīt vairākus svētkus, tos visus raksta konkrētā mēneša iedaļā, ja kādā mēnesī nav svētku, iedaļu atstāj tukšu.

Tad skolēni vēro paraugu un apla ārpusē raksta vismaz vienu lietu, kas raksturo konkrētos svētkus.

Skolēni atkārto gadalaiku nosaukumus – sadala apli četrās daļās atbilstoši gadalaikiem un iekrāso katru gadalaiku savā krāsā. Pēc tam skolēni uzdevumus pārrunā klasē.

2. variants

Katrs skolēns saņem darba lapu (16. pielikums). Skolēni platformā *Tavaklase* skatās mācību video „Kāpēc un kādus svētkus svin Latvijā? 1. daļa: gadskārtu un starptautiskie svētki” (pieejams: [ŠEIT](#)) un „Kāpēc un kādus svētkus svin Latvijā? 2. daļa: nacionālie svētki” (pieejams: [ŠEIT](#)). Skolēni patstāvīgi aizpilda darba lapu (video ir sniegts darba lapas aizpildīšanas paraugs).

Skolēni atkārto gadalaiku nosaukumus – sadala apli četrās daļās atbilstoši gadalaikiem un iekrāso katru gadalaiku savā krāsā. Pēc tam skolēni uzdevumus pārrunā klasē.

► KĀDS, KURŠ ... (17. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: svētki, dzimšanas diena, Līgo diena, Jāņu diena, Mātes diena, karoga lentīte, Lieldienas, Tēva diena, Halovīns, Jaungada diena, Mārtiņdiena, Ziemassvētki, Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas diena, Latvijas Republikas Proklamēšanas diena

Valoddarbības veidi: runāšana, lasīšana, klausīšanās

Darba gaita

Katrs skolēns saņem darba lapu (17. pielikums) ar jautājumiem par svētku svinēšanu. Skolēni iepazīstas ar jautājumiem; ja kāds no vārdiem jautājumos nav saprotams, to noskaidro pirms spēles, jautājot klasesbiedram vai skolotājam. Pēc tam skolēni cits citam uzdod jautājumus un aizpilda darba lapu – katrā laukumā ieraksta tā skolēna vārdu, kurš sniedzis apstiprinošu atbildi uz uzdoto jautājumu. Katrā laukumā ieteicams ierakstīt cita klasesbiedra vārdu. Spēli spēlē tik ilgi, līdz darba lapā visiem skolēniem ir aizpildīti visi laukumi.

Pēc spēles atbildes pārrunā klasē.

► SVĒTKU IZCELSME

Apgūstamais vārdu krājums: nacionālie svētki, starptautiskie svētki, zemnieku svētki, svētku nosaukumi

Valoddarbības veidi: klausīšanās, lasīšana

Darba gaita

1. variants

Skolotājs organizē kustību aktivitāti. Pirms kustību aktivitātes skolēni atkārto, kas raksturīgs katram svētku izcelsmes veidam.

Nacionālie svētki ir svētki, kurus svin konkrētā valstī, piemēram, tikai Latvijā. Tos svin par godu kādam svarīgam Latvijas notikumam, piemēram, tādi svētki ir Latvijas Republikas Proklamēšanas (dzimšanas) diena (18.11.), Lāčplēša diena (11.11.), Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas diena (04.05.).

Starptautiskie svētki ir svētki, kurus svin vairākās valstīs. Latvijā to svinēšana un tradīcijas ir ienākušas no citām valstīm, piemēram, Halovīns (31.10.), Jaungada diena (01.01.), Mātes diena (maijā).

Zemnieku svētki (saukti arī par **gadskārtu svētkiem**) ir Latvijas svētki, kurus Latvijā svin jau sen un kuri ir saistīti ar gadalaikiem un dažādiem lauku darbiem, piemēram, Mārtiņdiena (10.11.), Jāņi (23., 24.06.), arī Lieldienas un Ziemassvētki.

Sākot aktivitāti, skolēni pieceļas kājās. Skolotājs sauc svētkus, skolēni ar darbību norāda, vai tie ir nacionālie svētki (paliek stāvēt kājās), starptautiskie svētki (apsēžas) vai zemnieku svētki (pietupstas).

Variants. Ja skolēni izprot svētku izcelsmi (dalījumu), skolotājs var lasīt tikai svētku aprakstu (sk. 15. pielikumu) un neminēt svētku nosaukumu. Skolēni, izpildot darbību, min svētku nosaukumu.

2. variants

Skolēni strādā grupās. Skolotājs katrai grupai iedala vienu no svētku izcelsmes veidiem – nacionālos svētkus, starptautiskos svētkus vai zemnieku svētkus (sauktus arī par gadskārtu svētkiem). Katra grupa sagatavo informatīvu materiālu par šo svētku veidu, norādot visus zināmos svētkus konkrētajā grupā, izmanto iepriekš iegūto informāciju (tekstus (15. pielikums), aizpildīto darba lapu (16. pielikums)) un citus informatīvos resursus.

Grupa prezentē savu darbu un klausās citu grupu prezentācijas. Ja grupa savā darbā nav minējusi kādu no svētkiem, tā papildina savu informatīvo materiālu.

► LATVIJAS KULTŪRAS KANONS (18. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: gadskārtu svētki, identitāte, latvju rakstu zīmes, tautasdziesma, tradicionālais apģērbs

Valoddarbības veidi: klausīšanās, lasīšana, rakstīšana

Darba gaita

Skolotājs norāda, ka unikālākās Latvijas kultūras tradīcijas ir apkopotas Latvijas kultūras kanonā.

Skolēni aplūko tīmekļa vietni: <https://kulturaskanons.lv>.

Latvijas kultūras kanona izpēti var sākt ar sadaļu „Karte” (<https://kulturaskanons.lv/maps/>) un apskatīt, kādas kultūras vērtības ir fiksētas novadā, kurā dzīvo skolēni, vai tuvākajā apkārtnē.

Lai labāk iepazītu Latvijas kultūras kanonā iekļautās vērtības, skolēni spēlē informācijas atrašanas spēli. Spēlei nepieciešama ierīce informācijas meklēšanai tīmekļa vietnē (viedtālrunis ar interneta pieslēgumu, planšete, dators).

Katrs skolēns saņem darba lapu (18. pielikums) un uzdevumus veic patstāvīgi. Skolēni lasa aprakstu par Latvijas kultūras kanonā iekļautajām Latvijas kultūras vērtībām un Latvijas kultūras kanonā meklē, par kuru vērtību ir katrs apraksts. Darba lapā uzraksta vērtības nosaukumu un uzzīmē to. Visi apraksti ir par kultūras vērtībām no sadaļas „Tautas tradīcijas” (<https://kulturaskanons.lv/list/?l=1#folk-traditions>).

Pēc uzdevumu izpildes klasē veido zīmējumu izstādi un pārrunā Latvijas kultūras kanonā iekļautās vērtības.

Variants. Ja ierīču skaits ir ierobežots, skolēni var strādāt pāros.

Citi izmantojamie resursi

Latviešu valodas aģentūra. Tradīcijas. Pieejams: [ŠEIT](#)

4. TEMATS. KĀ KLŪT LEPNUMA VĒRTIEM KOPIENĀ?

Temata apguvi ieteicams sākt, atkārtojot vārdus, kas saistīti ar cilvēka rakstura īpašībām, lai varētu sarunāties par slavenām un lepnuma vērtām personībām.

► CILVĒKA RAKSTURA ĪPAŠĪBAS (19. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: vārdi, kas saistīti ar cilvēka rakstura īpašībām

Valoddarbības veidi: lasīšana, rakstīšana

Darba gaita

Skolēni atkārtoti un nostiprina vārdu krājumu, kas saistīts ar cilvēka rakstura īpašībām.

1. variants

Katrs skolēns saņem darba lapu (19. pielikums, 1. lapa) un uzdevumu veic patstāvīgi. Skolēni iepazīstas ar informāciju tabulā un ieraksta trūkstošo informāciju – trešajā kolonnā raksta rakstura īpašībai atbilstošo lietvārdu, piemēram, draudzīgs → draudzība, ceturtajā kolonnā raksta īpašības vārda antonīmu, piemēram, draudzīgs → naidīgs. Lai ierakstītu antonīmus, izmanto dotos vārdus. Ja nepieciešams, izmanto arī vārdnīcu.

2. variants

Katrs skolēns saņem darba lapu (19. pielikums, 2. lapa) un uzdevumu veic patstāvīgi. Skolēni iepazīstas ar informāciju tabulā un ieraksta trūkstošo informāciju – otrajā kolonnā raksta rakstura īpašības skaidrojumu, trešajā kolonnā – rakstura īpašībai atbilstošo lietvārdu, piemēram, draudzīgs → draudzība, ceturtajā kolonnā – īpašības vārda antonīmu. Lai ierakstītu antonīmus, izmanto dotos vārdus. Ja nepieciešams, izmanto arī vārdnīcu.

Kad uzdevums ir paveikts, skolēni salīdzina savu veikumu ar aizpildīto tabulu, ko skolotājs demonstrē klasē.

Atbildes

Rakstura īpašība (īpašības vārds)	Skaidrojums	Atbilstošais lietvārds	Īpašības vārda antonīms
Draudzīgs	Laipns, labvēlīgs pret citiem.	Draudzība, draudzēšanās	Naidīgs
Drosmīgs	Nebaidās no izaicinājumiem.	Drosme	Bailīgs
Godīgs	Saka patiesību, nekrāpjas.	Godīgums	Melīgs
Atbildīgs	Izdara uzticētos darbus.	Atbildība	Bezatbildīgs
Melīgs	Nesaka patiesību, melo, krāpjas.	Melīgums, melošana	Godīgs
Kārtīgs	Ievēro kārtību, darbus dara rūpīgi.	Kārtība	Nekārtīgs
Nepacietīgs	Ja nevar kaut ko sagaidīt, izrāda neapmierinātību, aizsvilstas.	Nepacietība, nepacietīgums	Pacietīgs
Ietiepīgs	Negrib mainīt savas domas, neieklausās citos, neņem vērā citu viedokli.	Ietiepība	Atvērts

Radošs	Izdomā interesantas idejas.	Radošums	Bez izdomas
Ļauns	Izturas slikti pret citiem, sāpina citus.	Ļaunums	Laipns
Izpalīdzīgs	Palīdz un atbalsta citus.	Izpalīdzība, izpalīdzīgums	Savtīgs
Neatlaidīgs	Nepadodas grūtībās un paveic iepļānoto.	Neatlaidība, neatlaidīgums	Slinks
Slinks	Negrib neko darīt.	Slinkums, slinkošana	Čakls

► CILVĒKA RAKSTURA ĪPAŠĪBU ATPAZĪŠANA (20. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: cilvēka rakstura īpašības

Valoddarbības veidi: lasīšana, rakstīšana

Darba gaita

Lai veidotu izpratni par cilvēka rakstura īpašībām, skolēni tās atpazīst sadzīves situācijās.

Skolēni strādā patstāvīgi vai pāros. Katrs skolēns vai pāris saņem darba lapu (20. pielikums). Skolēni lasa dotās piecas sadzīves situācijas un raksta, kādas cilvēka rakstura īpašības atklājas katrā no tām.

► LATVIJAS PERSONĪBA – KASPARS DAUGAVIŅŠ (21. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: cilvēka rakstura īpašības, biogrāfija, mērķi, lepnums, sasniegumi, laika līnija

Valoddarbības veidi: lasīšana, rakstīšana

Darba gaita

Katrs skolēns saņem darba lapu (21. pielikums) un uzdevumus veic patstāvīgi – iepazīstas ar hokejista Kaspara Daugaviņa biogrāfiju un raksta, kuras rakstura īpašības palīdzēja šim cilvēkam sasniegt savus mērķus un kļūt par slavenu hokejistu.

Pēc tam skolēni veido laika līniju, attēlojot Kaspara Daugaviņa svarīgākos dzīves notikumus.

Variants. Ja skolēniem ir labas informācijas meklēšanas prasmes, skolēni var izvēlēties kādu citu slavenu Latvijas personību, piemēram, savas pilsētas vai novada.

► KASPARS DAUGAVIŅŠ – FAKTI UN VIEDOKĻI (22. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: fakts, viedoklis

Valoddarbības veidi: lasīšana, rakstīšana, runāšana

Darba gaita

Uzdevums nostiprina prasmi atšķirt faktus no viedokļiem.

Katrs skolēns saņem darba lapu (22. pielikums) ar papildinātu 21. pielikuma tekstu par hokejistu Kasparu Daugaviņu. Skolēni strādā patstāvīgi – lasa tekstu, salīdzina 21. pielikuma un 22. pielikuma tekstus un iekrāso informāciju, ar kuru papildināts 22. pielikuma teksts.

Skolotājs aicina nolasīt atrasto papildinformāciju un to ierakstīt 3. uzdevuma domu kartē vienā no apliem. Pēc tam skolotājs aicina 3. uzdevuma domu kartē otrajā aplī ierakstīt informāciju no laika līnijas, kurā attēloti Kaspara Daugaviņa svarīgākie dzīves notikumi (sk. 21. pielikumu).

Izmantojot prāta vētras metodi, klasē diskutē, ar ko atšķiras informācija abos apļos. Skolēni secina, ka vienā no apļiem ir izteikts viedoklis – kāda domas, uzskati, kas nav pierādāmas lietas, otrajā aplī – fakti, kas ir konkrēta un pierādāma informācija.

Virs domu kartes atbilstošajiem apļiem skolēni uzraksta virsrakstus: „Viedoklis”, „Fakti”.

► FAKTI UN VIEDOKĻI PAR LATVIJAS VALSTS PREZIDENTU EDGARU RINKĒVIČU

Apgūstamais vārdu krājums: fakts, viedoklis, Valsts prezidents, apgalvojums

Valoddarbības veidi: klausīšanās, rakstīšana, lasīšana

Darba gaita

Skolotājs lasa vai izdala drukātā veidā apgalvojumus par Latvijas Valsts prezidentu Edgaru Rinkēviču. Skolēni tos pieraksta. Pēc tam nosaka, kuri no dotajiem apgalvojumiem ir fakti un kuri – viedokļi. Ar zaļu krāsu iekrāso faktus, bet ar oranžu – viedokļus.

Tālāk skolēni strādā pāros – salīdzina savstarpēji atbildes.

Apgalvojumi

Edgars Rinkēvičs ir dzimis Jūrmalā.

Edgars Rinkēvičs palīdzēs sabiedrībai.

Edgars Rinkēvičs ir sirsnīgs un gudrs.

No 2011. līdz 2023. gadam Edgars Rinkēvičs bija Latvijas ārlietu ministrs.

Edgars Rinkēvičs runā četrās valodās.

Edgars Rinkēvičs ir ļoti neatlaidīgs cilvēks.

► CILVĒKS, AR KURU LATVIJĀ LEPOJAS

Apgūstamais vārdu krājums: lepnums, lepošanās, fakts, viedoklis

Valoddarbības veidi: klausīšanās, runāšana

Darba gaita

Skolēni skatās svinīgās godināšanas ceremonijas „Latvijas lepnums” videosižetus par labo darbu daudzveidību un cilvēkiem, kuri ik dienas ir mums līdzās:

- saimniecības īpašnieci, kura pārvarēja savas grūtības un dod pajumti citiem. Pieejams: [ŠEIT](#);
- ģimeni, kas palīdz citiem. Pieejams: [ŠEIT](#);
- labdarības organizācijas „Palīdzēsim viens otram” dibinātāju. Pieejams: [ŠEIT](#);
- skolotāju, kurš vada bezmaksas nodarbības un citus pasākumus. Pieejams: [ŠEIT](#).

Skolēni raksta vienu faktu un vienu viedokli, kuru dzirdēja videosižetā. Pēc tam skolēni pārrunā redzēto un kopīgi secina, kāpēc ar šiem cilvēkiem Latvijas valsts lepojas – ko viņi ir paveikuši, un kādas rakstura īpašības viņiem piemīt.

► AR KO ES LEPOJOS? (23. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: lepnums, lepošanās, iedvesmot, sajūsmināt, pamudināt, līdzināties

Valoddarbības veidi: rakstīšana, runāšana, lasīšana

Darba gaita

Pirms uzdevuma veikšanas skolēni vārdnīcā noskaidro vārdu *iedvesmot, sajūsmināt, pamudināt, līdzināties* nozīmi.

Katrs skolēns saņem darba lapu (23. pielikums) un uzdevumus veic patstāvīgi – veido divus aprakstus par cilvēkiem, ar kuriem lepojas un kuri iedvesmo: pirmo – par ģimenes locekli, otro – par kādu slavenu Latvijas personību.

Skolēni turpina darba lapā dotos teikumus. Kad uzdevums ir izpildīts, skolēni lasa uzrakstītos teikumus.

Ieteikums. Skolotājs var aicināt skolēnus sagatavot prezentāciju par cilvēkiem, ar kuriem viņi lepojas un kuri viņus iedvesmo.

5. TEMATS. KĀ PLĀNOT UN PATĒRĒT RESURSUS SAPRĀTĪGI?

Temata apguvi ieteicams sākt ar atkārtojumu, kas ir vēlmes un kas ir vajadzības.

► VĒLMES UN VAJADZĪBAS (24. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: vēlmes, vajadzības, Maslova vajadzību piramīda, fizioloģiskās vajadzības, drošība, piederība, novērtējums, cieņa, pašīstenošanās

Valoddarbības veidi: rakstīšana, klausīšanās, lasīšana

Darba gaita

Katrs skolēns saņem darba lapu (24. pielikums). Skolēni iepazīstas ar atgādni „Maslova vajadzību piramīda”, tad skatās platformā *Tavaklase* video par Maslova vajadzību piramīdu (pieejams: [ŠEIT](#)), tādējādi nostiprinot izpratni par jēdzieniem. Pēc tam vēro attēlus un raksta, kas tajos redzams. Kvadrātiņu kreisajā pusē iekrāso zilā krāsā, ja attēlā redzama vajadzība, bet dzeltenā krāsā – ja attēlā redzama vēlme. Ja skolēns attēlā kvadrātiņu iekrāsojis zilā krāsā, resp., norādījis to kā vajadzību, tad labajā pusē kvadrātiņā norāda Maslova piramīdas līmeni, kuram konkrētā vajadzība atbilst.

Pēc uzdevumu izpildes tos pārrunā klasē, skolotājs aicina pamatot atbildi.

► VĒLMJU UN VAJADZĪBU APMIERINĀŠANA (25. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: vēlmes, vajadzības

Valoddarbības veidi: rakstīšana

Darba gaita

Pirms uzdevuma veikšanas kopīgi pārrunā, kādas iestādes, uzņēmumi, objekti atrodas tuvākajā apkārtnē, piemēram, veikals, bibliotēka, parks, veselības centrs u. c. Atbildes skolotājs pieraksta uz tāfeles.

Katrs skolēns saņem darba lapu (25. pielikums) un uzdevumus veic patstāvīgi. Skolēni izpēta savu tuvāko apkārtni, raksta atbildes uz darba lapā uzdotajiem jautājumiem par to, kur var iegādāties preces un saņemt pakalpojumus. Pēc tam norāda, kādas vajadzības un vēlmes tiek apmierinātas. Uzdevuma mērķis nav pilnībā aizpildīt tabulu, bet objektīvi izziņāt un fiksēt situāciju tuvākajā apkārtnē.

Pēc uzdevuma izpildes klasesbiedri salīdzina atbildes un pārrunā, vai nepieciešamās preces un pakalpojumus saņem / iegādājas vienos un tajos pašos uzņēmumos un iestādēs vai atšķirīgos. Skaidro, kāpēc.

► NAUDAS VĒSTURE (26. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: prece, barters, monēta, papīra nauda, banknote, kredītkarte, elektroniskā nauda jeb e-nauda

Valoddarbības veidi: lasīšana, rakstīšana, runāšana

Darba gaita

Lai atkārtotu un nostiprinātu zināšanas par naudas veidiem, var izmantot Latvijas Bankas veidoto infografiku (pieejams: [ŠEIT](#)).

Katrs skolēns saņem darba lapu (26. pielikums) un uzdevumus veic patstāvīgi – lasa tekstu un savieno naudas veidu ar atbilstošo attēlu. Pēc tam skolēni veido laika līniju par naudas attīstību. Ja nepieciešams, izmanto atgādni par laika līnijas veidošanu (sk. 1. temata 5. pielikumu). Pēc uzdevuma izpildes skolēni strādā pāros – salīdzina savas laika līnijas un stāsta viens otram par naudas attīstību.

Citi izmantojamie resursi

1. *Preču nauda*. Latvijas Bankas digitāls mācību līdzeklis 1.–12. klases skolēniem. Pieejams: [ŠEIT](#)
2. *Naudas evolūcija*. Latvijas Bankas mācību īsfilma. Pieejams: [ŠEIT](#)

► IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Apgūstamais vārdu krājums: ienākumi, izdevumi, budžets, personīgais budžets

Valoddarbības veidi: lasīšana

Darba gaita

Uzdevums nostiprina izpratni par jēdzieniem *ienākumi* un *izdevumi*. Skolēni pilda interaktīvos uzdevumus par tēmu „Personīgais budžets” (pieejams: [ŠEIT](#)).

► MANS BUDŽETS (27. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: ienākumi, izdevumi, budžets, personīgais budžets, tērēt, kabatas nauda, samaksa

Valoddarbības veidi: lasīšana, rakstīšana, runāšana

Darba gaita

Uzdevums veicina izpratni par to, ka katrs skolēns ir atbildīgs par savu naudu jeb savu budžetu.

Katrs skolēns saņem darba lapu (27. pielikums) un uzdevumus veic patstāvīgi – divas nedēļas seko līdz saviem ienākumiem un izdevumiem. Darba lapā skolēni atzīmē, cik daudz naudas un kādam izdevumu veidam katrā dienā iztērēja. Pēc divām nedēļām analizē savus datus. Ar saviem secinājumiem iepazīstina klasesbiedrus.

► IENĀKUMU UN IZDEVUMU VEIDI (28. pielikums)

Apgūstamais vārdu krājums: ienākumi, izdevumi, alga, papildu darbs, kabatas nauda, pensija, pabalsts, stipendija, piemaksa

Valoddarbības veidi: runāšana, lasīšana

Darba gaita

Spēle māca lietot vārdus akuzatīvā un saskaņot darbības vārdu vajadzības izteiksmē ar lietvārdu nominatīvā.

Spēlē ir iekļautas 16 kartītes (28. pielikums): 8 ienākumu kartītes un 8 izdevumu kartītes, ko izdrukā un izgriež (var arī ielaminēt atkārtotai lietošanai). Skolotājs kartītes pavairo atbilstoši skolēnu skaitam, taču ņemot vērā, ka spēli var spēlēt tikai pāra dalībnieku skaits.

Katrs skolēns saņem vienu kartīti. Skolēns secina, vai kartītē vārds vai vārdu savienojums apzīmē ienākumus vai izdevumus. Skolēna uzdevums ir pārvietoties pa klasi un atkarībā no tā, kāda viņam ir kartīte, atrast ienākumiem / izdevumiem pretējo kartīti, piemēram, *alga* → *mājokļa īre*, *izklaide* → *stipendija*.

Kad skolēni satiekas, katrs no viņiem attiecīgi saka: „Man ir ... (*ienākumi* / *izdevumi*).” Ja kategorijas ir atšķirīgas, skolēni noskaidro, kas rakstīts kartītēs. Skolēns, kuram ir kartīte ar ienākumiem, saka: „Es saņēmu (*ko?*) ... (*ienākumu veids, kas rakstīts kartītē*) un varu samaksāt par (*ko?*) ... (*izdevumu veids, kas rakstīts otra skolēna kartītē*).”

Skolēns, kuram ir kartīte ar izdevumiem, saka: „Lai samaksātu par (*ko?*) ... (*izdevumu veids, kas rakstīts kartītē*), man ir jāsaņem (*kas?*) ... (*izdevumu veids, kas rakstīts otra skolēna kartītē*).”

Nepabeigtos teikumus skolotājs uzraksta uz tāfeles.

ATGĀDNE „CĒLOŅI UN SEKAS”

Svarīgi ir ne tikai saprast, kas ir mainījies, bet arī – kāpēc tas ir noticis. Lai saprastu notikumus, nosaka to cēloņus un sekas.

Cēloņi

ienesli, kāpēc kaut kas ir noticis. Šie notikumi ir izraisījuši pārmaiņas

NOTIKUMI <pre> graph TD A[NOTIKUMI] --> B[Cilvēka(-u) darbības] A --> C[Cilvēka(-u) lēmumi] A --> D[Dabiski notiekošas lietas] </pre>	<i>Notikums</i> – Latvijas valsts izveidošana. <i>Cilvēka(-u) darbības</i> – latviešu politiķi sanāca kopā, lai lemtu, ko darīt pēc kara. <i>Cilvēka(-u) lēmumi</i> – latviešu politiķi nolēma izveidot jaunu valsti. <i>Dabiski notiekošas lietas</i> – beidzās Pirmais pasaules karš, un divas lielās valstis, kas kontrolēja Latviju, karā zaudēja.

Sekas

rezultāti vai notikuma iznākums

SEKAS <pre> graph TD A[SEKAS] --> B[Pozitīvas] A --> C[Negatīvas] A --> D[Īstermiņa (redzamas uzreiz)] A --> E[Ilgttermiņa (redzamas pēc ilgāka laika)] </pre>	<i>Notikuma iznākums</i> – pēc Latvijas valsts izveidošanas bija vairākas sekas. <i>Pozitīvas</i> – Latvijas iedzīvotājiem bija sava valsts, kurā viņi bija noteikti. <i>Negatīvas</i> – straujas pārmaiņas iedzīvotāju dzīvē. <i>Īstermiņa</i> – paziņojums par jaunas valsts – Latvijas – izveidošanu. <i>Ilgttermiņa</i> – lielās valstis negribēja atdot Latvijas zemi, tāpēc sākās Latvijas Neatkarības karš.

Cēloņi un sekas rāda, kā vēstures notikumi ir saistīti viens ar otru un kā tie ietekmē pasauli, kurā dzīvojam.

Atceries – vienam notikumam var būt vairāki cēloņi un vairākas sekas!

DARBA LAPA „CĒLOŅI UN SEKAS”

1. Atrodi cēlonim atbilstošas sekas! Savieno!

Cēlonis
Tu neizpildīji mājasdarbu.
Tu aizmirsi apliet puķes.
Tu brauci ar velosipēdu bez ķiveres un nokriti.
Tu izpildīji mājasdarbu.
Tu palīdzēji skolotājam sakārtot klasi.

Sekas
Sasiti galvu, un galva tagad sāp.
Labāk saproti mācību vielu.
Skolotājs paslavēja.
Stundā ir grūtāk saprast uzdevumus.
Puķes novīta.

2. Atceries kādu situāciju! Raksti vienu cēloni un tam atbilstošas sekas!

Cēlonis

Sekas

---

3. Strādāji pāri! Salīdziniet 1. uzdevuma atbildes un lasiet viens otram 2. uzdevumā uzrakstīto!

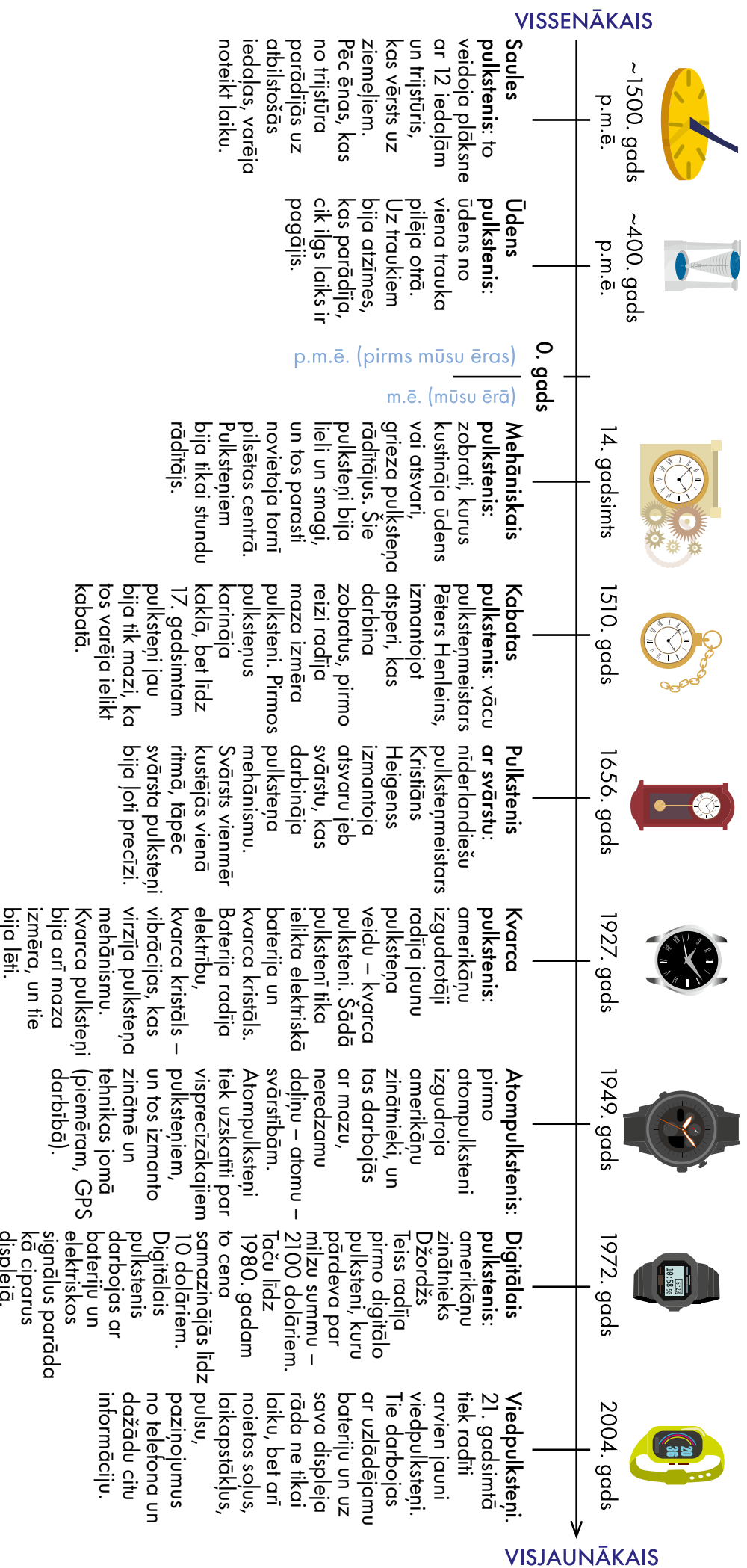
IZDALES MATERIĀLS SPĒLEI „CĒLOŅI UN SEKAS 2”

Izgudro elektrību.	Var apgaismot mājas.
Izgudro telefonu.	Var ātrāk nodot informāciju.
Pilsētās sāk dzīvot vairāk cilvēku.	Pilsētas paplašinās.
Izgudro fotoaparātu.	Var iemūžināt svarīgus notikumus.
Izgudro vilcienu.	Var aizbraukt uz tālām vietām.
Cilvēkiem jāzina, cikos sākas katrs pasākums.	Izgudro pulksteni.
Cilvēki smagi saslimst ar infekcijas slimībām.	Pēta slimības un izgudro zāles.
Cilvēki grib interesantas izklaides.	Sāk rādīt teātra izrādes.
Cilvēki grib piezvanīt, atrodoties jebkur.	Izgudro mobilo telefonu.
Zinātnieki grib izpētīt citas planētas.	Izgudro kosmosa kuģi.

DARBA LAPA „PULKSTENŅU ATTĪSTĪBAS ATTĒLOŠANA UZ LAIKA LĪNIJAS”

1. Pēti laika līniju, lasot par pulksteņu attīstību! Nosauc laika līnijā attēlotos laikposmus!

2. Strādājiet pāri! Stāstiet viens otram par pulksteņu attīstību! Izmantojiet nepabeigtos teikumus!

Vissenākais pulkstenis ir ....

Visjaunākais pulkstenis ir ....

Es uzzināju, ka laika gaitā pulksteņi ir palikuši ....

Kādreiz pulksteņus izmantoja, lai .... Tagad pulksteņus

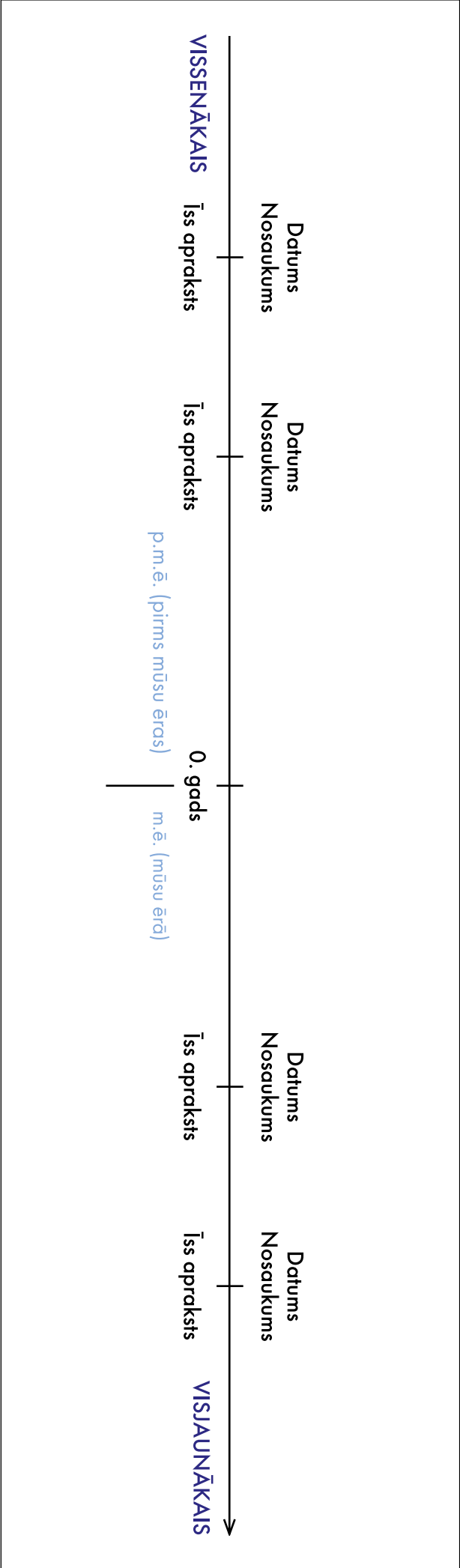
izmanto, lai ....

Visprecīzākais pulkstenis ir ..., jo ....

Mani pārsteidza, ka ....

Es uzzināju, ka ....

ATGĀDNE „LAIKA LĪNIJA”

Hronoloģiska secība – notikumu secība no senākā uz jaunāko.

ATGĀDNE „LAIKA MĒRVIENTĪBAS”

Laika mērvienības

sekunde, minūte, stunda, diennakts, nedēļa, mēnesis, gads, gadsimts, gadu tūkstošs

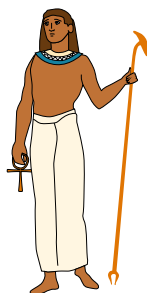
60 sekundes = 60 s	1 minūte = 1 min
60 minūtes = 60 min	1 stunda = 1 h
24 stundas = 24 h	1 diennakts = 1 d.
7 diennaktis = 7 d.	1 nedēļa = 1 ned.
4–5 nedēļas = 4–5 ned.	1 mēnesis = 1 mēn.
12 mēneši = 12 mēn.	1 gads = 1 g.
100 gadi = 100 g.	1 gadsimts = 1 gs.
1000 gadi = 1000 g.	1 gadu tūkstošs = 1 gt.

IZDALES MATERIĀLS „KĀPĒC VAJADZĪGA LAIKA SKAITĪŠANA?”

Nebets. Nebets ir lauksaimnieks, kurš dzīvo Ēģiptē. Viņš audzē pārtiku pie Nīlas krastiem. Nebetam ir jāzina precīzs laiks, kad iesēt sēklas, lai paspētu to izdarīt pirms ikgadējiem Nīlas plūdiem.

Isis. Isis ir priesteris un strādā templī. Viņš veic reliģiskus rituālus un ceremonijas. Viņam rituāli ir jāveic agri no rīta, lai sveiktu sauli, tāpēc viņš mācās vērot debesis, lai noteiktu laiku.

Ptatmoss. Ptatmoss ir rakstvedis, kura uzdevums ir pierakstīt svarīgākos notikumus. Lai viss tiktu precīzi pierakstīts, Ptatmosam ir jāzina, kad notiek katrs pasākums.

Imhoteps. Imhoteps ir arhitekts, viņa uzdevums ir izplānot tempļu un pieminekļu būvi. Katrs templis ir jāuzceļ noteiktajā laikā, tāpēc Imhotepam ir jāsaprot, cik daudz laika vajag katram celšanas posmam un vai celtniecības darbi tiks pabeigti laikā.

Neferu. Neferu ir astronoms, kurš pēta debess ķermeņu – zvaigžņu, Mēness, Saules – kustību. Pētot debess ķermeņus, viņš mēģina noteikt, kad būs Nīlas plūdi, kad veikt reliģiskos rituālus un kad doties tālos braucienos.

DARBA LAPA „TRANSPORTLĪDZEKĻU IZGUDROŠANAS ATTĒLOŠANA UZ LAIKA LĪNIJAS”

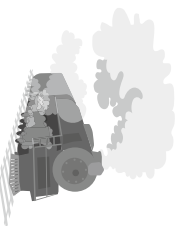
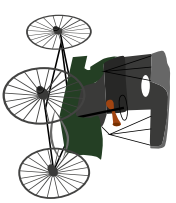
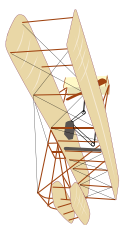
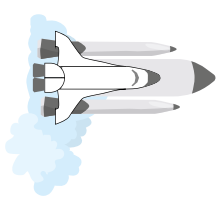
1. Izveido laika līniju par transportlīdzekļu attīstību!

- Iepazīsties ar doto informāciju, uz laika līnijas raksti katra transportlīdzekļa nosaukumu un izgudrošanas laiku.
- Izgriez un uzlīmē uz laika līnijas atbilstošos transportlīdzekļus.
- Raksti laika līnijā laikposmus.

Informācija

Kosmosa kuģis (1961. gads)
 Rati (~2000. gads p.m.ē.)
 Lidmašīna (1903. gads)
 Automašīna (1885. gads)
 Vīciens (1802. gads)

2. Strādājiet pāri! Stāstiet viens otram par transportlīdzekļu attīstību! Izmantojiet nepabeigtos teikumus!

Vissenākais transportlīdzeklis ir ...

Visjaunākais transportlīdzeklis ir ...

Es uzzināju, ka laika gaitā transportlīdzekļi ir palikuši ...

lai pārvietotos, pagāhnē izmantoja .... Tagad visbiežāk izmanto ..., jo ...

Visērtākais transportlīdzeklis ir ..., jo ...

Mani pārsteidza, ka ...

Es uzzināju, ka ...

Pirms mūsu ēras izgudroja ...

20. gadsimtā izgudroja ...

DARBA LAPA „LOTO – LAIKA MĒRĪŠANA UN PĀRMAIŅAS”

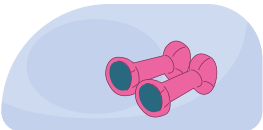
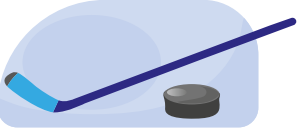
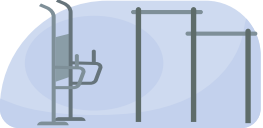
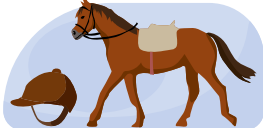
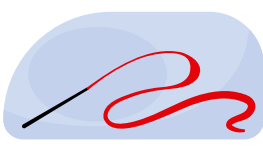
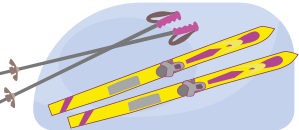
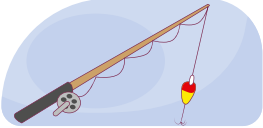
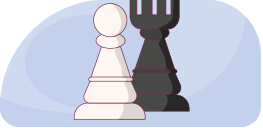
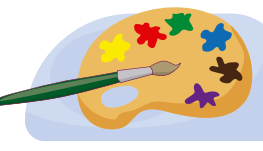
1. No dotajiem vārdiem un vārdu savienojumiem izvēlies deviņus un ieraksti tos loto kartītē!

pagātne, tagadne, mēnesis, gads, gadsimts, gadu tūkstotis, saules pulkstenis, viedpulkstenis, hronoloģiska secība, laika līnija, cēlonis, sekas

2. Klausies skaidrojumus! Ja dzirdi tā vārda vai vārdu savienojuma, kurš tev ir loto kartītē, skaidrojumu, apvelc to! Ja apvilkti visi vārdi, sauc: „Bingo!”

ATGĀDNE „HOBIJI, INTERESES, NODARBOŠANĀS VEIDI”

sports / sporta aktivitātes	basketbols	futbols
hokejs	ielu vingrošana	jāšana
riteņbraukšana	peldēšana	mākslas vingrošana
slēpošana	slidošana	vieglatlētika
makšķerēšana	šahs	dziedāšana
instrumenta spēlēšana	gleznošana	dejošana
ēst gatavošana	lasīšana	rakstīšana

Piemērs

Mans hobijs ir sports (kas?). Es nodarbojos ar futbolu (ar ko?).

Mans hobijs ir ielu vingrošana (kas?). Es nodarbojos ar ielu vingrošanu (ar ko?).

IZDALES MATERIĀLS „KAS RAKSTURO SOCIĀLĀS GRUPAS?”

IZDALES MATERIĀLS „KAS RAKSTURO SOCIĀLĀS GRUPAS? 2”

Ģimene

Ģimene ir cilvēku grupa, kas ir radinieki. Viņi mīl cits citu. Ģimenes locekļi palīdz un rūpējas cits par citu. Ģimene brīvo laiku pavadā kopā – iet pastaigāties, brauc atpūsties. Ģimene kopā svin svētkus. Ģimene novērtē kopā pavadīto laiku, uzticību un atbalstu.

Klasesbiedri

Klasesbiedri mācās vienā klasē. Pa dienu viņi pavadā daudz laika kopā – kopā mācās un apmeklē skolas pasākumus. Klasesbiedri palīdz un atbalsta cits citu. Klasesbiedri novērtē draudzību, sadarbošanos un palīdzību.

Basketbola komandas dalībnieki

Basketbola komandas dalībniekiem patīk basketbols. Viņi kopīgi trenējas un piedalās spēlēs. Basketbola komandas dalībnieki atbalsta cits citu, sadarbojas un palīdz cits citam, jo tikai kopā viņi var sasniegt mērķi. Viņi novērtē atbalstu, sadarbību un draudzību.

Draugi

Draugi kopā pavadā daudz laika un uzticas cits citam. Viņiem ir līdzīgas intereses. Draugi sarunājas un spēlējas. Viņi atbalsta un palīdz viens otram. Draugi reizēm ģērbjas līdzīgi, vai viņiem ir līdzīgas lietas. Viņi novērtē uzticību, atklātību un atbalstu.

Koristi

Koristi ir kora dalībnieki. Viņiem patīk dziedāt. Kora dalībnieki kopā mēģina un dzied dziesmas. Koncertos kora dalībnieki izskatās vienādi, jo velk vienādas skatuves tērpus. Kora dalībnieki sadarbojas un atbalsta cits citu. Viņi novērtē atbalstu, sadarbību un atklātību.

Restorāna darbinieki

Restorāna darbinieki strādā vienā restorānā. Restorāna darbinieki pieņem pasūtījumus, gatavo un pasniedz ēdienu. Viņi valkā vienādas drēbes, ko sauc par formastērpu. Restorāna darbinieki sadarbojas un palīdz cits citam, lai restorāns veiksmīgi strādātu. Restorāna darbinieki novērtē atbalstu, sadarbību un laipnību.

DARBA LAPA „KĀDAS IR SOCIĀLO GRUPU VĒRTĪBAS?”

1. Lasi vērtības!

Atbalsts – palīdzu citiem gan ar darbiem, gan ar vārdiem.

Atbildība – spēju paredzēt savas rīcības sekas.

Centība – gribu katru darbu paveikt labi, rūpīgi, kvalitatīvi.

Drosme – pārvaru bailes, esmu izlēmīgs.

Godīgums – esmu patiess, mani darbi saskan ar vārdiem.

Gudrība – izmantoju zināšanas savā dzīvē.

Laipnība – esmu pieklājīgs, atsaucīgs pret citiem.

Līdzcietība – varu iejusties otra pārdzīvojumos un sajūtās un atbalstu otru.

Sadarbība – strādāju kopā ar citiem, lai sasniegtu kopīgu mērķi.

Savaldība – kontrolēju savas emocijas un uzvedību.

2. Savieno katru vērtību ar atbilstošo darbību!

Vērtība
Atbalsts
Atbildība
Centība
Drosme
Godīgums
Gudrība
Laipnība
Līdzcietība
Sadarbība
Savaldība

Darbība
Es vienmēr izpildu uzdoto, lai labāk saprastu mācību vielu.
Es esmu pieklājīgs pret skolotāju un palīdzu viņam.
Es uzmundrinu savu komandas biedru.
Es pasaku patiesību arī tad, ja tas ir grūti.
Es uzmundrinu kādu, kurš ir bēdīgs.
Es palieku mierīgs arī tad, ja mani sadusmo.
Es aizstāvu to, kuru apsmej.
Es sakārtoju savu darba vietu un klases telpu.
Es padomāju par sekām, pirms pieņemu lēmumu.
Es grupas darbā uzklāsu grupas biedru idejas.

DARBA LAPA „KĀDAS IR SOCIĀLO GRUPU VĒRTĪBAS?”

3. Apskati attēlus! Raksti sociālās grupas nosaukumu! Pie katras sociālās grupas pieraksti trīs vērtības, kuras šai sociālajai grupai, tavuprāt, ir vissvarīgākās!

Sociālās grupas nosaukums _____

Vērtības _____

Sociālās grupas nosaukums _____

Vērtības _____

Sociālās grupas nosaukums _____

Vērtības _____

Sociālās grupas nosaukums _____

Vērtības _____

Sociālās grupas nosaukums _____

Vērtības _____

Sociālās grupas nosaukums _____

Vērtības _____

4. Strādāji pāri! Salīdziniet un pamatojiet 3. uzdevuma atbildes!

[illegible]

DARBA LAPA „SVĒTKI LATVIJĀ”

1. Lasi svētku aprakstus! Pasvīturo svētku nosaukumu un datumu vai laiku, kad tos svin! Zīmē atbilstošu attēlu!

2. Sarindo svētkus secībā, kā tos svin, sākot no janvāra!

Svētku svinēšanas secība	Svētku apraksts	Attēls
	Lielākajā daļā pasaules 1. janvārī sākas jaunais gads – tie ir starptautiski svētki. Vislielākās svinības notiek pusnaktī. Jaunā gada sagaidīšanas tradīcijas dažādās valstīs ir atšķirīgas. Latvijā, kad pulkstenis sit divpadsmit, cilvēki steidz apsveikt cits citu, novēlot laimīgu jauno gadu, un vēro svētku ugunošanu jeb salūtu. Dažas tautas jauno gadu sagaida pavisam citā dienā vai mēnesī, piemēram, Ķīnā jaunais gads sākas tikai janvāra beigās vai februāra sākumā.	
	10. novembrī svin gadskārtu svētkus – Mārtiņdienu, tad tiek pabeigti rudens darbi un sākas ziemas gaidīšana. Senatnē šie svētki bija pilni jautru, skaļu izdarību – cilvēki gāja budēļos jeb ķekatās. Ķekatu tēli simbolizēja mirušos garus, kuri saimniecībai nes svētību un pārticību. Mārtiņbērni pārgērbās dzīvnieku – kazas, vilka, lāča, dzērves –, čigānu un citos tēlos un budēļu tēva un mātes pavadībā devās no sētas uz sētu, kur cienājās ar dažādiem labumiem. Mūsdienās daudzās skolās, pagastos un pilsētās tiek organizēti Mārtiņdienas pasākumi, no kuriem populārākais ir Mārtiņdienas tirdziņš, kur var iegādāties dažādus pašu gatavotus labumus.	
	Mātes diena ir starptautiska svētku diena. Latvijā to katru gadu svin citā datumā, bet vienmēr maija otrajā svētdienā. Dažās valstīs Mātes dienu svin citā laikā. Māmiņām tiek dāvināti ziedi un apsveikumi, notiek svētku koncerti.	

DARBA LAPA „SVĒTKI LATVIJĀ”

Svētku svinēšanas secība	Svētku apraksts	Attēls
	4. maijā mēs svinam Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienu, tie ir mūsu nacionālie svētki. Šie mūsu valstī ir ļoti nozīmīgi svētki, jo šajā dienā pirms vairāk nekā 30 gadiem tika atjaunota Latvijas neatkarība. Ilgus gadus Latvijas zeme un cilvēki bija Padomju Savienības sastāvā, kur tika ierobežotas cilvēku tiesības un brīvība. Tieši tāpēc 4. maijs ir ļoti svarīga diena, un tā jāatzīmē katru gadu, jo tajā dienā tika nolemts, ka arī mēs varēsim dzīvot brīvā, neatkarīgā valstī. Mūsdienās šos svētkus mēdz dēvēt arī par Baltā galdauta svētkiem – cilvēki tiek aicināti mājās uzklāt baltu galdautu, pagatavot gardu maltīti un svinēt mūsu valsts brīvību.	
	24., 25., 26. decembris – cik daudz dienu vieniem svētkiem! Šajos datumos svin Ziemassvētku vakaru, Pirmos Ziemassvētkus un Otros Ziemassvētkus. Ziemassvētki ir gadskārtu svētki. Senāk latvieši svinēja ziemas saulgriežus, kad ir visgarākā nakts un visīsākā diena. Cilvēki gāja ķekatās, vilka bluķi un to degošu ripināja lejā no kalna, galdā lika īpašu graudu putru, ko sauc par ķūķu vai ķoču, cūkas šņukuru, zirņus un citus labumus. Vēlāk šīm tradīcijām pievienojās kristiešu uzskats, ka Ziemassvētku vakarā ir dzimis Jēzus Kristus. Pēc kristiešu tradīcijām ir jādodas uz svētku dievkalpojumu baznīcā. No vācu tautas ir ienākusi tradīcija, ka Ziemassvētku vakarā Ziemassvētku vecītis nes dāvanas. Pirms 100 gadiem uzņēmums Coca Cola radīja Ziemassvētku vecīša tēlu ar sirmo bārdu un sarkano kostīmu.	
	Līgo diena un Jāņu diena (tautā tos sauc par Jāņiem), ko svin 23. un 24. jūnijā, ir vieni no populārākajiem gadskārtu svētkiem Latvijā, un tiem ir ļoti senas tradīcijas. Šajā laikā svin vasaras saulgriežus, tas ir brīdis, kad diena ir garāka par nakti. Līgo dienā gatavo svētku mielastu, tradicionāls ēdiens ir jāņusiers. Jāņusiera apaļā forma un dzeltenā krāsa simbolizē sauli. Vakarā kurina ugunskurus, dzied dziesmas, meitenēm galvā ir ziedu vainagi, pušiem – ozollapu vainagi. Svinot tiek sagaidīts Jāņu dienas rīts.	

DARBA LAPA „SVĒTKI LATVIJĀ”

Svētku svinēšanas secība	Svētku apraksts	Attēls
	Novembrī Latvijā atzīmē divus nacionālos svētkus. 11. novembrī – Lāčplēša dienā – piemin Latvijas karavīrus, kuri gājuši bojā Latvijas Neatkarības karā vairāk nekā pirms simts gadiem. Šie karavīri cīnījās, lai Latvija būtu brīva un neatkarīga valsts. Šajā dienā visus aicina mājās aizdegt svecīti par šiem karavīriem vai doties lāpu gājienā un nolikt svecītes pie pieminētajiem, kas veltīti šiem karavīriem. Latvijas pirmās brīvvalsts laikā 11. novembrī tika pasniegts īpašs apbalvojums par drosmi karalaukā – Lāčplēša Kara ordenis.	
	Pavasārī mēs svinam pavasara saulgriežus jeb gadskārtu svētkus – Lieldienas. Lieldienas katru gadu iekrīt citā datumā, jo tās tiek svinētas atbilstoši pilnmēness ciklam pavasarī. Parasti tas ir marta beigās vai aprīlī. Latviešu tauta Lieldienas ir svinējusi jau kopš seniem laikiem. Senākos laikos Lieldienās jeb Lielajā dienā svinēja to, ka diena kļūst garāka par nakti, visa daba sāk mosties no ziemas miega un ir atnācis pavasaris. Lieldienas ir svarīgi svētki arī kristiešiem, kas pēc viņu tradīcijas ir Jēzus Kristus augšāmcelšanās diena. Pēc latviešu tradīcijām Lieldienās tiek krāsotas un ripinātas olas, cilvēki šūpojas un veic citas darbības atbilstoši Lieldienu ticējumiem. Senatnē latvieši uzskatīja, ka ola simbolizē sauli.	
	18. novembris – Latvijas Republikas Proklamēšanas diena. Cik sarežģīti! Vienkāršāk būtu teikt – Latvijas dzimšanas diena. Tā ir diena, kad Latviju pasludināja par neatkarīgu valsti. 1918. gada 18. novembrī Rīgas pilsētas 2. teātra (pašreizējā Latvijas Nacionālā teātra) ēkā notika svinīgs pasākums. Tajā paziņoja, ka no šī brīža Latvija ir kļuvusi par neatkarīgu valsti. Mūsdienās šie nacionālie svētki ir ļoti īpaša diena katram Latvijas iedzīvotājam. 18. novembrī notiek militārā parāde, svētku koncerti un daudzās pilsētās ir ugunošana. Mājās cilvēki gatavo svētku mielastu, cep svētku torti un kopā svin Latvijas dzimšanas dienu.	

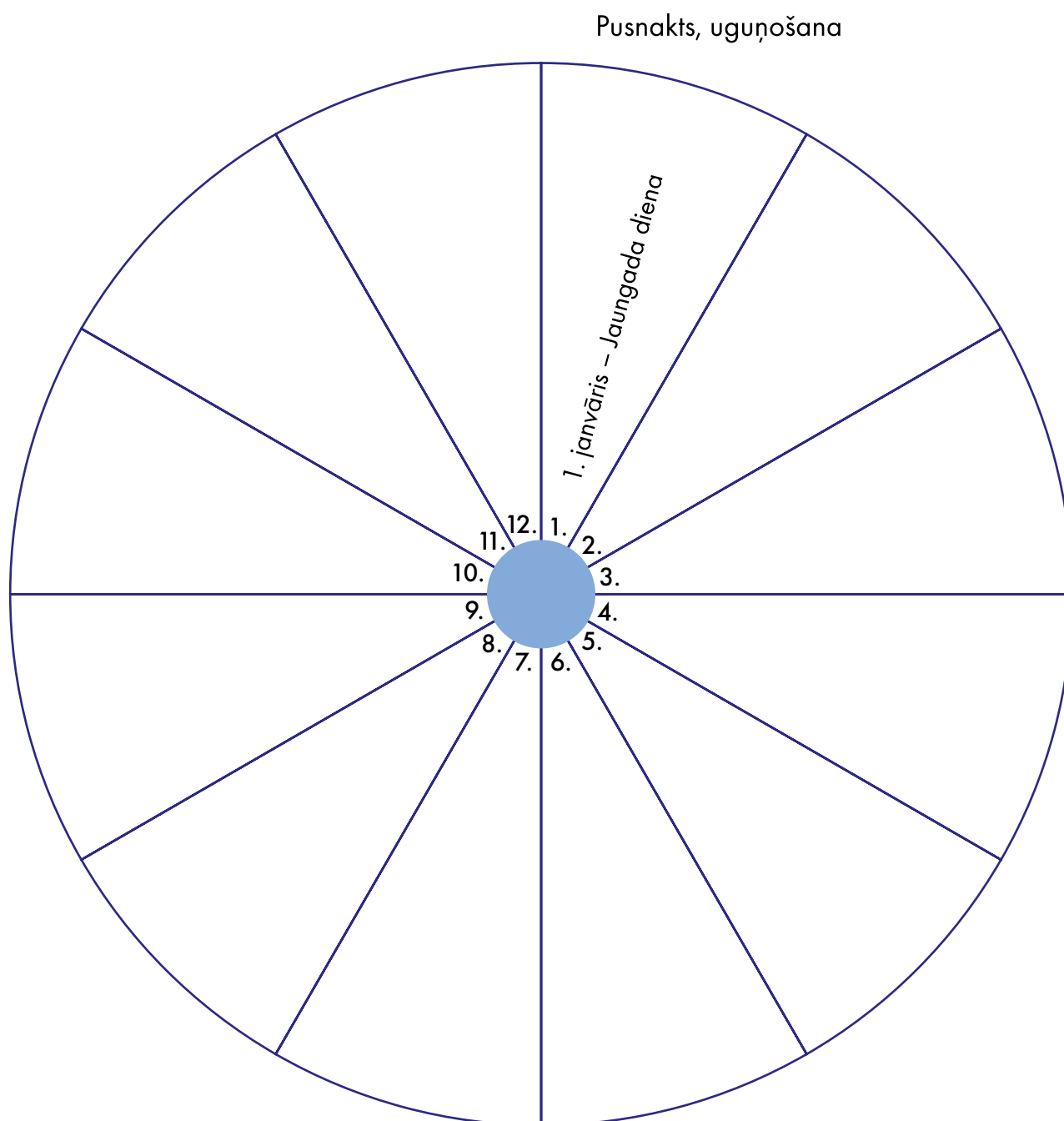
DARBA LAPA „SVĒTKI LATVIJĀ”

Svētku svinēšanas secība	Svētku apraksts	Attēls
	31. oktobrī svin starptautiskos svētkus – Halovīnu jeb Visu svēto dienu. Mājas tiek izrotātas ar biedējošām dekorācijām, izgrebtiem un izgaismotiem ķirbjiem, un cilvēki, galvenokārt bērni, pārgērbjas par mošķiem, lai dotos pie kaimiņiem, radiem, draugiem prasīt saldumus – ja tos nesaņem, tad šos cilvēkus izjoko. Bet vai tu zināji, ka Latvijā šādus svētkus ir sākuši svinēt nesen, jo tie nav ne gadskārtu, ne valsts svētki, bet gan ienākuši mūsu svētku tradīcijās no Amerikas Savienotajām Valstīm. Tur gan tos svin jau ļoti sen.	
	1. maijā Latvijā atzīmē divus svētkus – Darba svētkus un Satversmes sapulces sasaukšanas dienu. Darba svētki ir starptautiski svētki, un tos svin daudzās valstīs. Agrāk cilvēkiem bija ļoti grūti darba apstākļi – garas darba stundas un maz tiesību, piemēram, pirms aptuveni 150–200 gadiem arī maziem bērniem bija jāstrādā smagos darba apstākļos. Viņiem maksāja maz, bet darbs bija ļoti bīstams. Šo un daudzu citu iemeslu dēļ strādnieki, iziedami protesta gājienos, pieprasīja labākus apstākļus. Ar laiku strādājošo cilvēku apstākļi uzlabojās, un 1. maijs kļuva par dienu, kad atzīmēt strādnieku tiesības.	
	1. maijā Latvijā svin arī nacionālos svētkus. 1920. gadā 1. maijā Latvijā pirmo reizi uz sanāksmi sanāca Latvijas cilvēku ievēlēta sapulce – Satversmes sapulce. Tās galvenais uzdevums bija izveidot Latvijas Republikas Satversmi jeb pašu galveno Latvijas likumu. Šo sapulci vadīja pirmais Latvijas Valsts prezidents Jānis Čakste, un tajā piedalījās 150 ievēlēti biedri. Divu gadu laikā, cītīgi strādājot, viņi sagatavoja mūsu galveno likumu – Satversmi –, un tālāk varēja veidoties mūsu valsts politika un likumdošana.	

DARBA LAPA „SVĒTKU KALENDĀRS”

1. Raksti svētku kalendārā datumus un atbilstošus svētku nosaukumus kalendārā secībā, sākot no janvāra! Katram mēnesim atbilst viena iedaļa. Izmanto darba lapu „Svētki Latvijā” vai kalendāru!

2. Vēro piemēru! Apļa ārpusē raksti, kas raksturo šos svētkus!

3. Sadali apli četrās daļās atbilstoši gadalaikiem un iekrāso katru gadalaiku savā krāsā!

DARBA LAPA SPĒLEI „KĀDS, KURŠ ...”

1. Lasi jautājumus! Uzdod jautājumus klasesbiedriem!
2. Uz līnijas raksti tā klasesbiedra vārdu, kurš sniedzis apstiprinošu atbildi uz uzdoto jautājumu!

Vai tavi mīļākie svētki ir tava dzimšanas diena? _____	Vai tu Jāņu naktī aizmiedz pirms gaismas sagaidīšanas? _____	Vai tu mammai Mātes dienā zīmē apsveikuma kartīti? _____	Vai tu novembrī pie krūtim piespraud Latvijas karoga lentīti? _____
Vai tu Lieldienās krāso olas? _____	Vai tavā ģimenē svin Tēva dienu? _____	Vai tu Halovīnā velc spocīgu kostīmu? _____	Vai tava ģimene, sagaidot Jauno gadu, rīko ugunošanu? _____
Vai tu skolā piedalies Mārtiņdienas tirdziņā? _____	Vai tu Ziemassvētkos dāvini pašgatavotu dāvanu? _____	Vai tu gribi 4. maijā sēdēt pie svētku galda ar baltu galdaudu? _____	Vai pie tavas mājas 18. novembrī ir izkārts Latvijas karogs? _____
Vai tu palīdzi izrotāt klasi, gaidot Latvijas dzimšanas dienu? _____	Vai tu Lieldienās esi ripinājis olas? _____	Vai tu esi pinis vai līcis galvā jāņu vainagu? _____	Vai tu Halovīnā ej prasīt saldumus? _____
Vai tu kopā ar ģimeni brauc meklēt eglīti Ziemassvētkiem? _____	Vai tu 11. novembrī iededz svecīti? _____	Vai tev patīk dāvināt citiem dāvanas? _____	Vai tu esi svinējis svētkus citā valstī? _____

DARBA LAPA „LATVIJAS KULTŪRAS KANONS”

1. Lasi Latvijas kultūras vērtību aprakstus!

2. Latvijas kultūras kanona tīmekļa vietnē atrodi atbilstošo Latvijas kultūras vērtību! Raksti tās nosaukumu!

3. Zīmē katru Latvijas kultūras vērtību!

Apraksts	Nosaukums	Attēls
Tie ir gadskārtu svētki. No seniem laikiem līdz mūsdienām šajos svētkos ir saglabāties visvairāk tradīciju. Svētkus svin, pavadot visgarāko dienu un sagaidot visīsāko nakti.		
Šos svētkus svin jau vairāk nekā 150 gadus. Tie parāda latviešu identitāti. Mūsdienās ik pēc pieciem gadiem šajos svētkos dzirdama koru dziedāšana un redzama deju kolektīvu dejošana. Tik daudz dalībnieku šādos svētkos ir tikai Latvijā!		
Tā ir veidota no divām krāsām – baltas un sarkanas. To izmanto tautastērpos jau no 10. gadsimta, un tai piedēvē īpašas aizsardzības un spēka spējas. Tajā redzamas latvju rakstu zīmes.		
Tas ir pirmais pilnīgais tautasdziesmu apkopojums, ko no 1894. līdz 1915. gadam izdeva Krišjānis Barons. Krišjānis Barons gāja pie latviešiem un aicināja viņus noskaitīt vai nodziedāt sev zināmās dziesmas. Tās viņš pierakstīja.		
Tas ir senākais latviešu ēdiens. Tā simbolizē mājas un Latviju. Senāk to cepa katrā mājā, ēda ikdienā un svētkos un deva līdzī ceļā.		
Tradicionāls dažāda izskata latviešu apģērbs. To vilka svētku dienās. Katra novada apģērbs ir citās krāsās. Mūsdienās dažādus šos apģērbus var redzēt Dziesmu un deju svētkos.		
Ar šo stīgu instrumentu var spēlēt gan priecīgas, gan skumjas dziesmas. Šo instrumentu spēlē arī šodien dažādos svētkos. Šī mūzikas instrumenta spēlēšanas tradīcijai ir vairāk nekā 1500 gadu.		

DARBA LAPA „CILVĒKA RAKSTURA ĪPAŠĪBAS”

Lasi cilvēka rakstura īpašības un aizpildi tabulu! Izmanto dotos antonīmus!

godīgs, naidīgs, slinks, bez izdomas, nekārtīgs, bailīgs, melīgs, bezatbildīgs, pacietīgs, atvērts, savtīgs, laipns, čakls

Rakstura īpašība (īpašības vārds)	Skaidrojums	Atbilstošais lietvārds	Īpašības vārda antonīms
Draudzīgs	Laipns, labvēlīgs pret citiem.	Draudzība	Naidīgs
Drosmīgs	Nebaidās no izaicinājumiem.	Drosme	
Godīgs	Saka patiesību, nekrāpjas.	Godīgums	
Atbildīgs	Izdara uzticētos darbus.		
Melīgs	Nesaka patiesību, melo, krāpjas.		
Kārtīgs	Ievēro kārtību, darbus dara rūpīgi.		
Nepacietīgs	Ja nevar kaut ko sagaidīt, izrāda neapmierinātību, aizsvilstas.		
Ietiepīgs	Negrib mainīt savas domas, neieklausās citos, neņem vērā citu viedokli.		
Radošs	Izdomā interesantas idejas.		
Ļauns	Izturas slikti pret citiem, sāpina citus.		
Izpalīdzīgs	Palīdz un atbalsta citus.		
Neatlaidīgs	Nepadodas grūtībās un paveic iepļānoto.		
Slinks	Negrib neko darīt.		

DARBA LAPA „CILVĒKA RAKSTURA ĪPAŠĪBAS”

Lasi cilvēka rakstura īpašības un aizpildi tabulu! Izmanto dotos antonīmus!

godīgs, naidīgs, slinks, bez izdomas, nekārtīgs, bailīgs, melīgs, bezatbildīgs, pacietīgs, atvērts, savtīgs, laipns, čakls

Rakstura īpašība (īpašības vārds)	Skaidrojums	Atbilstošais lietvārds	Īpašības vārda antonīms
<i>Draudzīgs</i>	<i>Laipns, labvēlīgs pret citiem.</i>	<i>Draudzība</i>	<i>Naidīgs</i>
Drosmīgs		<i>Drosme</i>	
Godīgs		<i>Godīgums</i>	
Atbildīgs			
Melīgs			
Kārtīgs			
Nepacietīgs			
Ietiepīgs			
Radošs			
Ļauns			
Izpalīdzīgs			
Neatlaidīgs			
Slinks			

DARBA LAPA „CILVĒKA RAKSTURA ĪPAŠĪBU ATPAZĪŠANA”

Lasi! Raksti, kādas cilvēka rakstura īpašības atklājas dotajās sadzīves situācijās!

1. situācija

Starpbrīdis. Dana un Aleksandra spēlē bumbu. Viņas redz, ka Daniels gaitenī sēž viens pats un izskatās noskumis. Meitenes pieiet pie Daniela un piedāvā spēlēties ar viņām. Daniels piekrīt.

Meitenes ir _____.

2. situācija

Mācību stunda. Skolotājs lūdz izveidot prezentāciju par svētkiem. Skolēni strādā grupās. Grupas biedri kopīgi izdomā, kāda varētu būt prezentācija. Grupā katram skolēnam ir savs pienākums. Visi cenšas rūpīgi izdarīt uzticēto darbu. Skolēni palīdz cits citam un kopīgi izveido ļoti labu prezentāciju.

Skolēni ir _____.

3. situācija

Matemātikas stunda. Eduards nesaprot jauno tematu. Viņš dusmojas un negrib tālāk pildīt uzdevumus. To redz Deivids. Viņš skolotājam lūdz atļauju pieiet pie Eduarda. Deivids lēnām Eduardam paskaidro jauno tematu, atbild uz Eduarda jautājumiem un atbalsta viņu. Eduards saka: „Paldies!” – un tālāk uzdevumus pilda pats.

Eduards ir _____.

Deivids ir _____.

4. situācija

Skolas ēdnīca. Kristiānai aizķeras kāja, viņa krīt un izgāž savu ēdienu uz grīdas. Blakus Kristiānai atrodas Dominiks un Jana. Viņi nekavējoties palīdz Kristiānai – Dominiks ar salvetēm slauka grīdu, Jana palīdz Kristiānai piecelties un savākt traukus. Arī citi bērni steidzas palīgā.

Dominiks un Jana ir _____.

Klasesbiedri ir _____.

5. situācija

Klases stunda. Klases audzinātāja aicina piedalīties labdarības pasākumā – vākt ziedojumus dzīvnieku patversmei. Skolēniem ļoti patīk šī ideja! Visa klase nolemj piedalīties šajā pasākumā, un viņi domā, kā varētu palīdzēt vēl vairāk. Jūlija piedāvā uzzīmēt plakātus un izvietot tos skolā. Daniela cenšas noskaidrot, kādas lietas dzīvnieku patversmei ir vajadzīgas. Kopā skolēniem izdodas palīdzēt dzīvniekiem!

Jūlija un Daniela ir _____.

Klasesbiedri ir _____.

DARBA LAPA „LATVIJAS PERSONĪBA – KASPARS DAUGAVIŅŠ”

1. Lasi tekstu! Raksti, kādas rakstura īpašības, tavuprāt, piemīt Kasparam Daugaviņam!

Kaspars Daugaviņš (dzimis 1988. gada 18. maijā Rīgā) ir profesionāls latviešu hokejists, spēlē kreisās malas uzbrucēja pozīcijā, Latvijas hokeja izlases dalībnieks.

Kaspars jau bērnībā bija sportisks. Kasparam ļoti patika spēlēt hokeju gan uz aizsaluša dīķa, gan asfalta, kā arī patika futbols. Kaspara Daugaviņa tētis aizveda dēlu uz hokeja klubu. 10 gadu vecumā Kaspars Daugaviņš sāka spēlēt junioru līgā. Viņš centās neizlaist treniņus, lai nepārtraukti pilnveidotu savu prasmi spēlēt hokeju.

2003. gadā 15 gadu vecumā Kaspars Daugaviņš pirmo reizi spēlēja Latvijas hokeja līgā – klubā „HK Rīga 2000”. Kaspara Daugaviņa talantu saskatīja arī treneri.

2006. gadā Kasparu Daugaviņu uzaicināja spēlēt Amerikā. Pēc četrus gadus spēlēšanas Amerikā piepildījās Daugaviņu ģimenes sapnis – Kaspars Daugaviņš spēlēja Nacionālajā hokeja līgā jeb NHL.

2014. gadā Kaspars Daugaviņš sāka spēlēt Kontinentālajā hokeja līgā jeb KHL Maskavas „Dinamo” sastāvā. Jau pirmajā sezonā viņu atzina par rezultatīvāko komandas spēlētāju.

Kaspars Daugaviņš jau kopš 17 gadu vecuma (no 2005. gada) spēlē Pasaules hokeja čempionātos Latvijas izlases sastāvā. 2010., 2014., 2022. gadā viņš kopā ar Latvijas izlasi piedalījās olimpiskajās spēlēs.

Pēc 2022. gada olimpiskajām spēlēm Kaspars Daugaviņš paziņoja, ka beigs savu karjeru kā hokejists. Taču 2023. gadā viņš pievienojās izlasei Pasaules hokeja čempionātā, kas notika Latvijā. Šajā čempionātā Latvijas izlase pirmo reizi vēsturē izcīnīja 3. vietu.

Kaspars Daugaviņš ir _____

2. Pasvītro tekstā konkrētus Kaspara Daugaviņa dzīves notikumus! Zīmē laika līniju un attēlo šos notikumus uz tās!

DARBA LAPA „KASPARS DAUGAVIŅŠ – FAKTI UN VIEDOKĻI”

1. Lasi tekstu! Salīdzini 21. pielikuma tekstu ar šo tekstu!

2. Iekrāso informāciju, ar kuru ir papildināts 22. pielikuma teksts!

Kaspars Daugaviņš (dzimis 1988. gada 18. maijā Rīgā) ir profesionāls latviešu hokejists, spēlē kreisās malas uzbrucēja pozīcijā, Latvijas hokeja izlases dalībnieks.

Kaspars jau bērnībā bija sportisks. Kasparam ļoti patika spēlēt hokeju gan uz aizsaluša dīķa, gan asfalta, kā arī patika futbols. Kaspars Daugaviņa tētis aizveda dēlu uz hokeja klubu. 10 gadu vecumā Kaspars Daugaviņš sāka spēlēt junioru līgā. Kaspars Daugaviņš ir ļoti neatlaidīgs. Viņš centās neizlaist treniņus, lai nepārtraukti pilnveidotu savu prasmi spēlēt hokeju.

2003. gadā 15 gadu vecumā Kaspars Daugaviņš pirmo reizi spēlēja Latvijas hokeja līgā – klubā „HK Rīga 2000”. Kaspars Daugaviņa talantu saskatīja arī treneri.

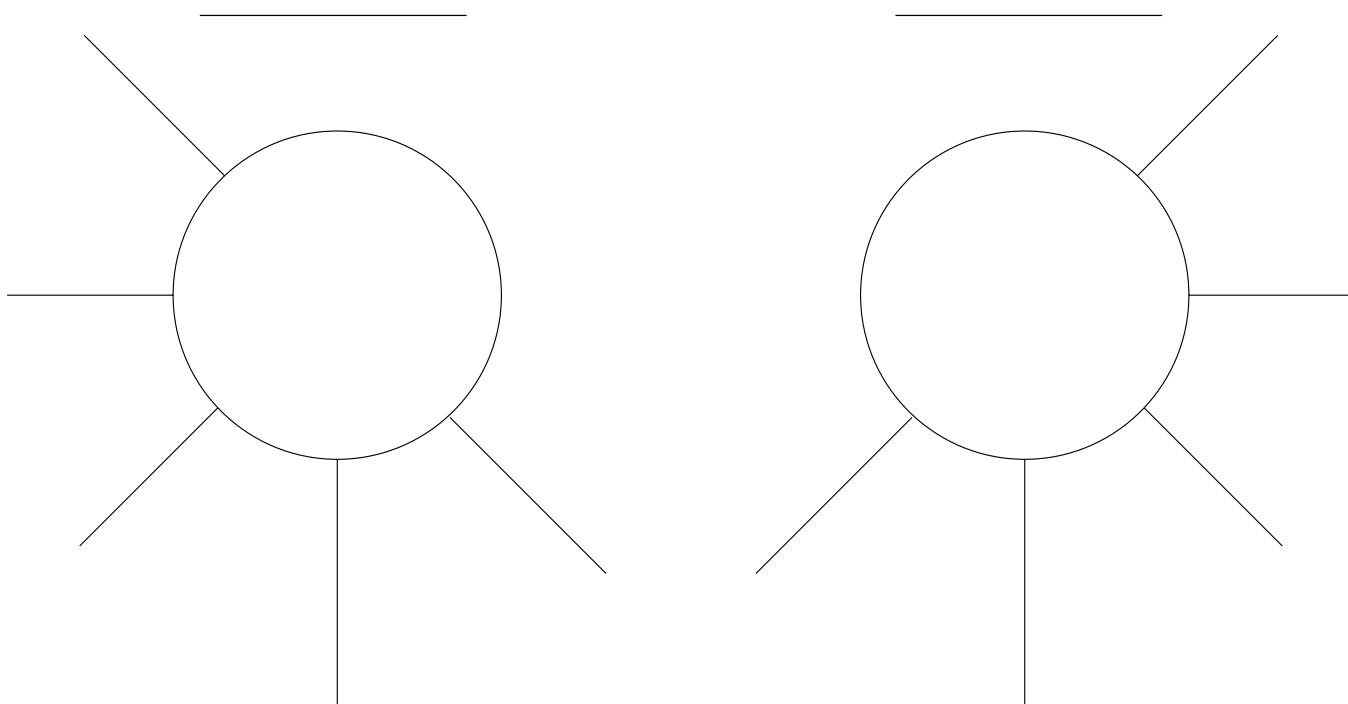
2006. gadā Kaspars Daugaviņu uzaicināja spēlēt Amerikā. Pēc četrus gadus spēlēšanas Amerikā piepildījās Daugaviņu ģimenes sapnis – Kaspars Daugaviņš spēlēja Nacionālajā hokeja līgā jeb NHL.

2014. gadā Kaspars Daugaviņš sāka spēlēt Kontinentālajā hokeja līgā jeb KHL Maskavas „Dinamo” sastāvā. Jau pirmajā sezonā viņu atzina par rezultatīvāko komandas spēlētāju. Daudzi domā, ka Maskavas „Dinamo” ir labākais hokeja klubs KHL.

Kaspars Daugaviņš jau kopš 17 gadu vecuma (no 2005. gada) spēlē Pasaules hokeja čempionātos Latvijas izlases sastāvā. Viņš uzskata, ka tas ir liels gods pārstāvēt savu valsti Pasaules hokeja čempionātā. 2010., 2014., 2022. gadā viņš kopā ar Latvijas izlasi piedalījās olimpiskajās spēlēs. Spēlēt olimpiskajās spēlēs ir liels sasniegums.

Pēc 2022. gada olimpiskajām spēlēm Kaspars Daugaviņš paziņoja, ka beigs savu karjeru kā hokejists. Taču 2023. gadā viņš pievienojās izlasei Pasaules hokeja čempionātā, kas notika Latvijā. Šajā čempionātā Latvijas izlase pirmo reizi vēsturē izcīnīja 3. vietu. Latvijas iedzīvotāji ir pārliecināti, ka tas ir neaizmirstams notikums.

3. Kopā ar skolotāju veido domu karti!

DARBA LAPA „AR KO ES LEPOJOS?”

1. Izvēlies vienu savas ģimenes locekli, ar kuru tu lepojies! Turpini teikumus! Ja nezini atbildi uz kādu jautājumu, pajautā pašam ģimenes loceklim!

Es lepojos ar (ģimenes loceklis) _____.

Es lepojos, jo _____.

Es gribu līdzināties viņam / viņai, jo _____.

Mana ģimenes locekļa labākā rakstura īpašība ir _____.

Rakstura īpašība, kas viņai / viņam visvairāk palīdzējusi, ir _____.

Mana ģimenes locekļa lielākais sasniegums ir _____.

2. Izvēlies vienu slavenu Latvijas personību, ar kuru tu lepojies! Turpini teikumus! Ja nezini atbildi uz kādu jautājumu, sameklē to!

Mani iedvesmo (personības vārds un uzvārds) _____.

Šī personība ir īpaša, jo _____.

Šī personība mani pamudina _____.

Mani sajūsmina viņa / viņas talants _____.

Šī personība palīdz citiem _____.

DARBA LAPA „VĒLMES UN VAJADZĪBAS”

1. Iepazīsties ar atgādni „Maslova vajadzību piramīda”!

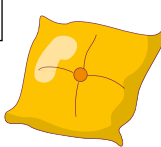
Maslova vajadzību piramīda

2. Vēro attēlus! Raksti, kas tajos redzams!

3. Kreisās puses kvadrātiņā krāso zilā krāsā, ja attēlā redzama vajadzība, dzeltenā krāsā – ja attēlā redzama vēlme!

4. Labās puses kvadrātiņā raksti, kuru Maslova vajadzību piramīdas līmeni šī lieta apmierina!

☐ ☐ 	☐ ☐ 	☐ ☐ 	☐ ☐
☐ ☐ 	☐ ☐ 	☐ ☐ 	☐ ☐
☐ ☐ 	☐ ☐ 	☐ ☐ 	☐ ☐

DARBA LAPA „VĒLMJU UN VAJADZĪBU APMIERINĀŠANA”

1. Izpēti savu apkārtni! Raksti, kur var iegādāties preces un saņemt pakalpojumus!

2. Raksti, kādas vajadzības vai vēlmes tiek apmierinātas!

Kur var iegādāties pārtiku un dažādas preces mājai? _____ Vēlmes / vajadzības _____ _____	Kur var paņemt grāmatas lasīšanai mājās? _____ Vēlmes / vajadzības _____ _____	Kur var nopirkt svaigi ceptas maizītes, kūkas? _____ Vēlmes / vajadzības _____ _____
Kur var nosūtīt un saņemt vēstules un paciņas? _____ Vēlmes / vajadzības _____ _____	Kur var iegādāties pārtiku un rotaļlietas mājdzīvniekiem? _____ Vēlmes / vajadzības _____ _____	Kur var iegādāties svaigus, Latvijā audzētus augļus un dārzeņus? _____ Vēlmes / vajadzības _____ _____
Kur ģimenes ar bērniem var atpūsties? _____ Vēlmes / vajadzības _____ _____	Kur var ēst pavāru gatavotu maltīti? _____ Vēlmes / vajadzības _____ _____	Kur var iegādāties bērnu rotaļlietas? _____ Vēlmes / vajadzības _____ _____

DARBA LAPA „NAUDAS VĒSTURE”

1. Lasi tekstu par naudas vēsturi! Savieno naudas veidu ar atbilstošo attēlu!

Senos laikos cilvēki neizmantoja naudu. Viņi mainīja vienas lietas pret citām. Piemēram, ja kādam bija āboli, bet vajadzēja olas, viņš atrada kādu, kurš gribēja ābolus mainīt pret olām. Senākais naudas veids ir preces. Šādu preču maiņu sauc par barteru .	
Ar laiku cilvēki saprata, ka mainīt preci pret preci ir sarežģīti. Ja nu neviens negrib mainīt ābolus pret olām? Tāpēc ap 9000. gadu pirms mūsu ēras cilvēki kā naudu sāka izmantot dažādas vērtīgas lietas , piemēram, gliemežvākus, pērlītes.	
Nest sev līdzīgu maisu ar gliemežvākiem nebija pārāk ērti. Tāpēc cilvēki kā naudu sāka izmantot metālu. Viņi veidoja zelta un sudraba monētas . Tās bija dažāda izmēra un formas. Pirmās monētas parādījās ap 600. gadu pirms mūsu ēras .	
Dažās valstīs sāka domāt par to, kas varētu aizstāt smagās metāla monētas. Tā 618. gadā Ķīnā parādījās pirmā papīra nauda .	
17. gadsimta sākumā Eiropā veidojās bankas, kurās cilvēki varēja glabāt naudu un aizņemties to. Bankas izdeva savu papīra naudu – banknotes . Pirmā papīra banknote ir izdota 1661. gadā Zviedrijā.	
No 1700. līdz 1900. gadam veidojās tādas monētas un banknotes , kādas lietojam arī mūsdienās. Katra valsts izdeva savu naudu, to varēja atpazīt.	
1958. gadā tika radīta pirmā kredītkarte – kompānijas <i>American Express</i> karte, ar kuru varēja norēķināties bez skaidras naudas.	
Sākot no 2008. gada , arvien populārāka kļuva elektroniskā nauda jeb e-nauda . Tā ir virtuāla nauda, kuru cilvēks iemaksā kādā no saviem kontiem, lai nopirktu preces vai pakalpojumus.	

2. Izmanto 1. uzdevuma tekstu un veido laika līniju par naudas attīstību! Stāstiet pārī viens otram!

DARBA LAPA „MANS BUDŽETS”

1. Divas nedēļas seko līdzi saviem ienākumiem un izdevumiem un aizpildi tabulu!

- Ar x atzīmē, kā tu guvi ienākumus!
- Raksti, cik daudz naudas tu katru dienu iztērēji! Ja kādu dienu tu naudu netērēji, ailītē „Iztērētā naudas summa” ievēlc „–”!
- Raksti izdevumu veidu!

2. Izdari secinājumus! Turpini teikumus!

Mani ienākumi

☐ kabatas nauda   ☐ dāvināta nauda   ☐ samaksa par darbu

cits _____

Mani izdevumi

Izdevumu veidi

1. Ēdiens   2. Transports   3. Izklaides   4. Apģērbs   5. Izglītība   6. Dāvanas   7. Cits

Diena	Iztērētā naudas summa	Izdevumu veids
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		

Mani secinājumi

Es visvairāk naudas tērēju (kam?) _____, jo _____.

Šajā laikā negaidīti man bija jātērē nauda (kam?) _____, tāpēc ka _____.

Man izdevās / neizdevās (pasvīturo atbilstošo) iekrāt naudu, jo _____.

Man labi sanāca _____.

Man gribētos uzlabot _____.

IZDALES MATERIĀLS SPĒLEI „IENĀKUMU UN IZDEVUMU VEIDI”

Alga

Kabatas
naudaSamaksa
par papildu
darbuDāvināta
nauda

Pensija

Pabalsts

Stipendija

Piemaksa

Elektrība

Pārtika

Transports

Apģērbs

Sporta
nodarbībaTelefona un
interneta
rēķins

Izklaide

Mājokļa īre